

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Olga Leopold
1901

798

JONATAN REUTER

BERÄTTELSER

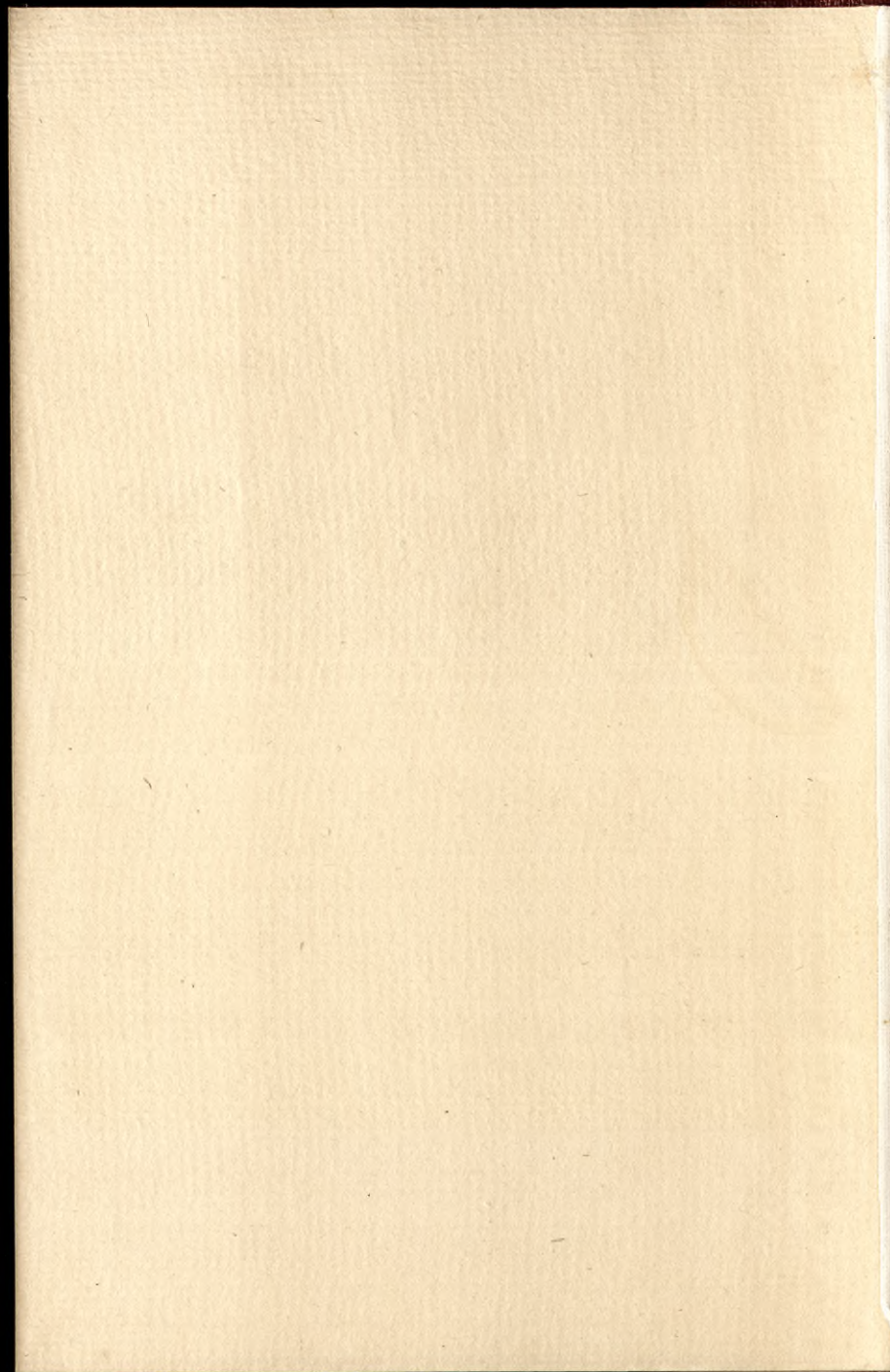
OM LEFVANDE

OCH DÖDA

HELSINGFORS

SÖDERSTRÖM & Co

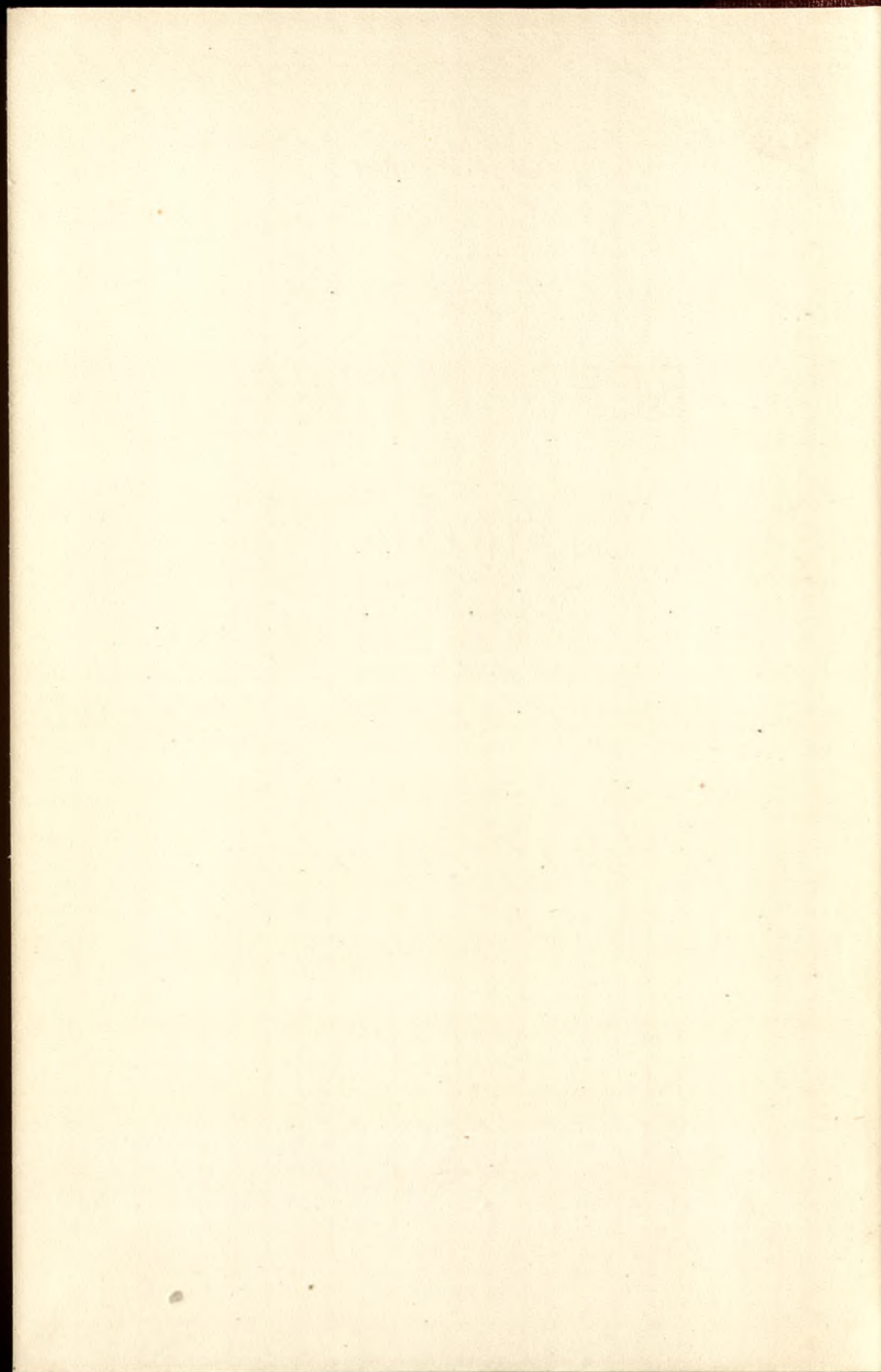
FÖRLAGSAKTIEBOLAG

BERÄTTELSE

OM LEFVANDE

OCH DÖDA

Jonatan Reuter

BERÄTTELSE

OM LEFVANDE

OCH DÖDA

Helsingfors
Söderström & Co
Förlagsaktiebolag

HELSINGFORS
FINSK TIDSKRIFTS TRYCKERI AKTIEBOLAG
1900.

EJDERN.

Snön har försvunnit från hafsbandets holmar och skär, endast i en skuggrik klyfta synas några smältande grå rester. Isflaken brister sönder, bitarna bli allt mindre och malas till sörja mot bergen och stenstränderna, medan dyningarna efter vårbrytningsstormen rulla allt makligare fram och slutligen lägga sig till ro i en vid, metallglänsande yta. Ejdrarna, som länge suttit i svärmar ute vid iskanterna, sprida sig kring grunden par om par, den ena lysande i hvitt och grönt, den andra brun, båda präktiga att skåda, när solen stiger om morgonen och älskogsleken ute på hafvets glänsande yta är i gång med ljud fulla af lock och trängtan, med språng på vågorna och plask af flaxande vingar i vattnet, som stänker i kaskader, skimrande som silfver.

Men när albuskarna knoppas och örternas första små blad titta upp ur de solvärmda bergspringorna, då vaknar modersinstinkten hos den bruna ejdern och hon söker sig upp längs den glattslipade bergshällen och reder sig under en enbuske, tryckt längs jorden af stormarna, ett näste af strån, som hon kläder med dun från sitt eget bröst. Solen gassar ned mellan enbarren och det kännes varmt och godt i boet, och ännu bättre hade hon det, om hon vore säker för fienderna, som hon vet lura på alla håll. Ängsligt lyssnar hon efter hvarje ovanligt ljud, medan de lifliga ögonen speja ut öfver stenar och hållar efter hvarje stort brunt vidunder, som far fram öfver sjön. Men när tidiga lugna morgnar bräcka, då hör hon den hvitgrönas lock nere vid hällen, då vaknar älskogslängtan på nytt och dess styrka är stor och hon flyger ner till honom, som väntar på det speglande vattnet.

En dag hör den bruna, där hon ligger bland ejderdun varmt och godt, ett kraxande ljud, och när hon tittar fram under enen, ser hon den grå och svarta promenera nere vid

strandbrädden, den grå och svarta, som äter allt möjligt och ej ens skyr en rutten fisk, som är i gräl med alla, både stora och små, och som vanligen får öfvertaget, därför att hon har så många konster för sig och har en sådan elak kilformig näbb. Hon ser den grå och svarta vandra fram längs stranden, nickande med hufvudet. Så, nu hittar hon den där döda torsken, som drifvit i land, och som de hvita ha arbetat med länge och väl för att finna allt ätbart. Men den grå och svarta vänder på benranglet, kilar sönder hufvudskålen och hittar därinne något, som hon sväljer med välbehag. Så flyger hon med några fula vingslag upp på en sten, burrar ut fjädrarne och ser helt belåten ut.

Men ejderhönan är inte belåten. Visserligen är hon väl gömd under busken och nästan intäckt af ljung och kråkbärsris, så hon borde ej synas, men man är ändå aldrig säker för de grå och svartas ögon. Oroligt ligger hon och betraktar silhuetten af den klumpiga fågeln, som, sittande på stenen, aftecknar sig mot det blanka ljusa vattnet, hvilket lyser ända ut till horisonten, ända ut

till den sista bådan, där de hvitgröna ligga i flock tillsammans.

Huj, nu kläckte det riktigt till i den brunas modershjärta. Den grå och svarta slår med vingarna och vänder så underligt på ögonen, precis som visste hon något. Så tar hon sats, hoppar ner från stenen, begynner gå, promenera och nicka, och tar kurs rätt inåt. Ijungen, rätt in mot boet, slående här och där med den svarta smutsiga kilen ner i springorna. Ejdern trycker sig allt lägre ned i boet, makar upp riset rundt omkring och söker hålla sig stilla. Den grå och svarta hoppar och hoppar — det är så ojämt, att hon ej kan gå ordentligt — och kommer allt närmare. Nu tar hon ett långt skutt och slår sig ned på enbusken, så att det ruskar däri, och det kännes rätt kusligt att ligga därunder. Med ens slår den grå och svarta till ett fasligt larm, kastar sig upp i luften och flyger under ständigt skrikande med sin bästa fart upp mot skogslanden. I nästa sekund ser ejdern, där hon ligger tryckt i boet, liksom något trekantigt mörkt susa ned från skyn och störta öfver en enstaka fågel af den gråa

sorten, som egentligen brukar komma litet senare och sjunga under töckniga dagar, så det klingar i rymden. Det ryser till i ejdermodern, när hon ser det, för hon vet att den där lefvande pilen har intet förbarmande, utan bär bort sitt byte i klorna och spisar det med god aptit på något aflägsset berg. I alla fall har hon blifvit af med den grå och svarta, som inte alls var trefflig, och den stora bruna trekantiga flyger med den grå i klorna, buren af väldiga vingslag långt i fjärran, och kommer nog inte så snart igen.

Länge får ejdern där i boet icke vara lugn. Hon hör buller, liksom när sjön rör om en sten vid stranden, i vågtakt, nu är det tyst en stund, och så hör hon hur något slår i bergen, och hur det frasar i buskarna, och hon förstår nu, att det är de där stora långbenta, som bruka skicka ut pipande stenar medels blix och rök och dunder, eller de stora med korta ben och mycket fladder omkring sig, och som äro ifriga med att gå af och an, böjande sig ned och nigande bland stenar och buskar. Nu hör hon buller just bredvid, det stryker något mot busken, hon

gör i förskräckelsen en rörelse och märker med detsamma att hon måste vara upptäckt. Ett par bruna fötter utan simhud synes framför busken och närmar sig med utbredda klor, de vilja uppenbarligen fånga henne. Men just när de äro nära att gripa om henne slänger hon sig undan, får luft under vingarna och störtar ned i sjön. Hon hinner bara höra ett rop, ett dunder från ett annat håll och ett pipande ljud och ett smattrande i vattnet. Men utanför hällen simmar hon af och an, dykande och flaxande, tills den långbenta och den fladdrande försvinna och hon ser ett stort brunt vidunder bära de farliga röfvarne mot deras röda bo långt borta på skogslandet.

När ejdern åter vågar sig upp till boet, finner hon inga ägg mer, och dunet är borta, så att hårda strån och stenar sticka fram öfverallt. Då grips hon af sorg, flyger långt ut till bådarne och söker sin hvitgröna och klagar sitt ve för honom, tills de ånyo börja med lek och bosättning, plockande nya dun af bådas bröst. Nu kan det hända att boet får vara i fred. Den grå och svarta har synts fara

på afstånd, de hvita ha ej vågat sig så högt upp i land, och de långbenta stora och de fladdrande nigande ha ej haft tid att komma eller glömt bort platsen — de ha väl haft så många bon att hålla reda på. Och så hjälper den bruna ejdern en vacker morgon sina dunklädda pipande små ner till sjön, lär dem sitta och springa och simma, visar dem hur maten ser ut och hvar den skall sökas och talar om hvar de vikar finnas, där de glupska långsträckta, som lefva i vattnet, ha sina boplatser.

Ute bland hafsgunden är lifvet soligt i de friska morgonsolgångarna, och när förmiddagsbrisen begynt, stiger familjen i land på en lä-udde. Ejdermodern har sin fröjd af att se hur de små växa, hur vingarna växa, hur lusten att flaxa med dem blir större, hur längtan efter hafvets vidd vaknar i de ungas bröst. Men när ett brunt vidunder nalkas, ett af de där som bära fram de långbenta, då kastar sig familjen ner i sjön, springer öfver vågtopparnas skum bort till ett annat grund och söker sig en ny hviloplats.

En dag visar sig en syn, som är ny för de små. Ett vidunder styr rätt på kul-

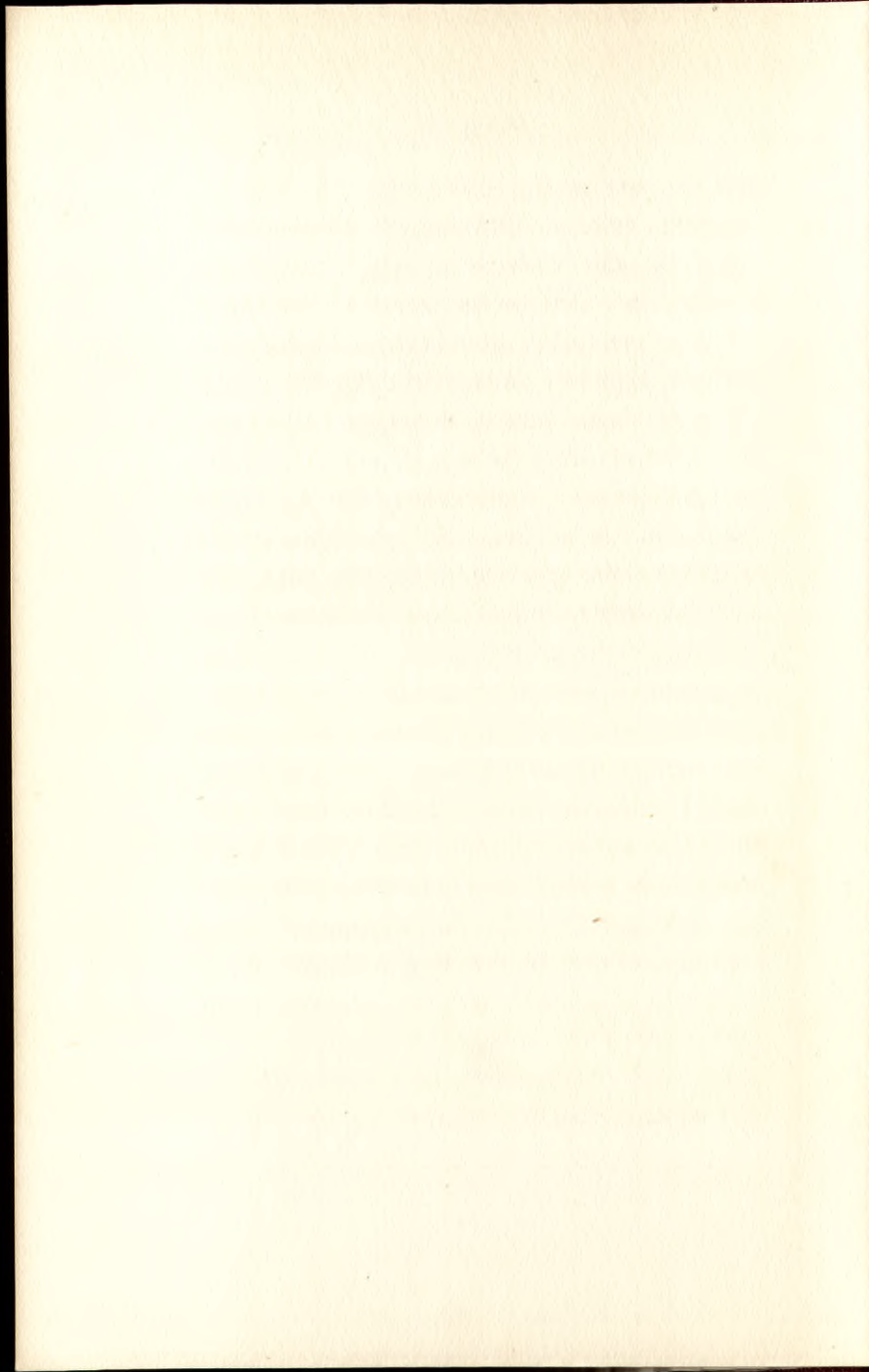

len, där den sysslar med sin frukost, ett vidunder med bolmande rök. Modern är ej så ängslig, ty af den sorten har hon sett många, och de äro ganska beskedliga. Det här börjar i alla fall närma sig betänkligt, och ett tu tre blixtrar det ifrån dess sida. Det piper och smattrar, och hon ser en af de små vända benen i luften och slå med vingarna. Hon skyndar ditåt, men ser att hon ej kan hjälpa. Vidundret närmar sig mer och mer, då ger hon signal att alla skola dyka, och i nästa stund är familjen försvunnen under vattnet, för att långt borta komma upp, samla sig och springande bege sig af mot sundet vid skogsholmen. Då tar vidundret åter fart, så det skummar kring dess bröst, men i detsamma går det på sida och stannar plötsligt, och det hörs skrik efter skrik och väsen därifrån. Ejderkullen vågar sluta med springandet och glider långsamt och lugnt förbi skogsholmens yttersta udde. I detsamma skjuter ett nytt vidunder ut från land, hvitt och med ett par stora hvita vingar, som för det fram med fruktansvärd fart. Som en pil skjuter det ned på ejderfamiljen och

är i en hast midt i bland dem. Två af de långbenta följa med vidundret, och den ena, den som står närmare stjärten, skriker och väsnar, men den andra står tyst och mild. Ejdermodern tycker att det ej lönar sig springa, hon ger signal åt de små att dyka och sprida sig, själf flaxar hon med ångest i närheten af vidundret, sökande leda detta på villospår.

„Skjut för tusan böflar“, hör hon den ropa, som har sin plats vid vidundrets stjärt. Men den milde gör ingenting, han bara står stilla, likasom hade han någon tanke att tänka eller någon dröm att drömma. Då stiger den upp, som ropade om tusan böflar, och i nästa sekund blixtrar det från vidundret. Jo, hon har träffats af en pipande sten, det känns tungt i vingarna, ännu ropar hon långt bort åt de små en sista varning, ger ett förskrämdt ögonkast åt vidundret, som är tätt inpå henne, och så lägger hon stilla hufvudet ned på vattnet, medan hjärtebloden färgar vågen röd.

UNIVERSALSPADHARFVEN.

Baggböle Vigilius hade tagit arf efter sin saligen afsomnade far, och det arvet bestod icke allenast af Baggböle hemman och de fyrkar gamlingen samlat på kistbotten, utan äfven af särskilda kommunala värdigheter och förtroenden, hvilka sockneborna tyckte lämpligen kunde öfverföras från far till son. „På det viset blir det minst med bråk och mindre oreda“, menade man. Om Vigilius verkligen dugde till nämndeman och medlem i folkskoledirektionen, det kom i andra rummet, och för öfrigt hade man litet hvarstans funnit, att om man måste göra en sak, så lärde man sig också hur det skulle gå till. Hade inte t. ex. Vårslätts Emil, han som aldrig sett en murslef, hiskeligt fort murat upp en ny skorsten, när den gamla blåste bort i orkanen 1890 — hvarför skulle då inte Vigilius

passa till nämndeman. „Inte är man född till en syssla, han lika litet som en ann, men man lär opp sig“!

När Vigilius på så sätt kommit sig till gård och grund, rikedom och titlar, begynte han också känna sig som en värdig och betydande man och vinnlägga sig om att på allt sätt vara en föresyn för andra, åtminstone för sina byamän. Han köpte sig en fjäderkärra och race-kor och mjölkkärl af zink, ty zinkkärl begagnade man alltid vid mejerier och herrgårdar, och sådana hade också patron uppe på Åminne. Men ännu hade Vigilius icke vågat sig på de nyare åkerbruksredskapen, ehuru han ansåg det vara sin skyldighet att i anskaffande af dylika föregå sitt byalag med godt exempel — „man måste ju följa med den nya tidens alla moderna uppfinningar“. För öfrigt hade det alltid imponerat på Vigilius att se Åminnedrängarna sitta uppflugna på bekväma och passande sitsar, rökande i allsköns lugn sina pipor, medan höet föll i vackra och jämna strängar, hvar de foro fram med sina skramlande maskiner. Det rent af grämde honom

att tänka därpå, hvar gång slåttern nalkades och han var tvungen se till, att liarna voro i ordning. Och vore icke de maskinerna så krångliga med sina häfstänger och hakar, som voro svåra att hålla reda på och begripa, så visst hade Vigilius för länge sedan haft en sådan maskin. Men se att ha en maskin och sedan komma i klistret med den, det dugde då alls ej för en nämndeman och direktionsledamot, som måste ha litet mera hufvud än andra gemena.

Men när Vigilius i tidningen, där annonser om kommunens angelägenheter brukade stå, fick se ett tillkännagifvande om „den nya universalspadharfven, som är enkel, harfvar djupt, skär torfven sönder i små partiklar och gör plöjandet öfverflödigt“, då kunde han ej hålla sig, utan begaf sig upp till Åminnefogden, hos hvilken han plötsligt fann sig ha ett ärende att uträtta.

När de två männen suttit en stund, röskande sina pipor och afhandlande ärendet, sade Vigilius:

„Har fogdens patron redan köpt sig utaf de där nymodigaste harfvarna?“

„Hvad är det för harfvar? Nog har ju patron här både nya och gamla.“

„Det är de där enkla universalharfvarna, som det står om i tidningen nu.“

„Ja, inte ha vi ännu af den sorten, men nog skola vi väl köpa.“

„Har fogden tidningen här? Se nu hur det står: enkel, gör plöjandet onödigt.“

„Hm. Nog har jag brukat jorden i trettio år, men inte har det gått utan plog. Men det är så nu för tiden, att inte vet man den ena dagen hvad de kunna göra den andra. T. ex. med den där luftseglaren Andrée — kors i Jesu namn, att sitta hemma ena dagen och den andra fara till väders. När man gör sådant, så nog kan man väl då också hitta opp en sådan maskin, som plöjer och harfvar och sår, allt tillika.“

„Ja“, menade Vigilius, „se att inte behöfva plöja, det vore mycket vunnet. Men hvad menas med det där att den är enkel. Den är väl då lätt att sköta?“

„Lätt att sköta, fort i ordning och eljes på alla vis solid.“

„Ja, nog borde man ha en sådan, det

sku vara likasom till föresyn för dem där i min trakt, och nog skulle de bli flata där, när man sku komma med en sådan inrättning — inte plöja, bara harfva, och då ska den ändå skära fint. Ja, nog sku torparena få stora ögon.“

„Hm, det är nu det, att det är bara en kommissionär som annonserar“, menade fogden.

„Men inte kan han ställa sig och ljuga i tidningen. Tänk om vi skulle ljuga när vi skrifva om auktioner, skolaffärer och sådant.“

„Nej, inte skulle det passa.“

När samtalet var slut, satte Vigilius sig upp i sin fjäderkärra och begaf sig hemåt, hela vägen smågrinande på förhand — „inte plöja, bara harfva, och så att sitta bekvämt på sitsen däruppe och röka, och hvad torparena och dagsverkarena ska få stora ögon!“

Vid nästa stadsresa beställdes harfven — 153 mk — och den betaltes på förhand. När sedan dagsverkarena på vårsidan voro i tal med Vigilius om plöjningen, viftade nämde-mannen bara med handen och sade:

„Ingen plöjning kommer i fråga. Allt skall göras med den nya maskinen, som jag

beställt för att förkofra mitt jordbruk och inbespara kraften, som kan användas på mera ekonomiskt sätt.

Torparne sade bara „jaså“ till denna höglärda fras och bligade i smyg på hvarandra.

Men Vigilius fick vänta och vänta långt utöfver den bestämda tiden på sin harf. Själfsåg han nog litet fundersam ut öfver den saken, och dagsverkarne menade, att det måste vara en tusans maskin, som har sådana underbara krafter, att man kan så en månad senare än andra människor. Då svor Vigilius till slut i sitt inre öfver kommissionären och det sätt, hvarpå han täcktes bemöta en nämndeman. Slutligen kom det en dag ett bref jämte fraktsedel — sex kolli. Hvad var nu igen det där? En harf hade han beställt, men intet kolli. I alla fall begaf han sig ner till stationen med sin fjäderkärra och fick genast höra af inspektoren, att en harf anländt i sex kolli. Så, så, nu begynte Vigilius begripa — i sex delar, som skulle sammansättas. Det där kunde sätta myror i hufvudet på en, att den inte kom hel, utan i delar — tusans kommissionärskonster!

Följande dag hade de sex kolli släpats hem: en lång gråmålad tistelstång, sjålfva ramen, sitsen, bladen och två packlådor smådelar. Torpare och drångar samlade sig nyfikna omkring, när allt packades upp, och alla hufvud rådslogo i gemen, huru delarna skulle sättas ihop. Men när det inte blef klart, förklarade Vigilius, som bara stått och sett på, att det är ingen brådska, han skulle nog sätta ihop harfven. Och då det artade sig till regn, lät han föra in alltsammans i ett lider, hvarpå han gick in i stugan och lät koka åt sig kaffe. När detta var drucket och dagsverkare och drångar skickade hvar och en åt sitt håll, stängde Vigilius in sig i lidret tillsammans med den nya spadharfvens alla delar, hvilka han nu begynte närmare betrakta och passa tillsammans. Sitsen synades noga — den hade t. o. m. fjädrar — spadarne voro underligt svängda, hakar hakades fast och muttrar skrufvades på bultar, men hur det var, blef det ändå ingen harf af. Så försöktes på ett annat vis, hakarna placerades annorlunda, bultarna sattes in på andra ställen och Vigilius svet-

tades, men det gick inte ihop. Dagen blef slut och nämдемannen beslöt att sofva, förrän han skulle börja på nytt, kanske skulle det klarna under natten. Men det blef en dålig sömn med svåra drömmar om hakar och häfstänger, som höggo tag på alla möjliga ställen och knepo honom i skinnet, med spadard, som skuro honom i köttet, men till sist kom ändå efter plågorna en njutning, nämligen att sitta gungande och rökande i den bekväma sitsen, medan drängarna stodo beundrande rundt omkring.

Underst bittida följande morgon var Vigilius åter i lidret. Under dagens lopp lät han koka åt sig starkt kaffe tre gånger för att klara hjärnan, men ändå blef det ingenting. Under natten knepo hakar och tänger honom sjufaldt värre än förut, spadarna skoflade om i hans hufvud, ja det var som om själfvaste hin sutte uppe i harfsätet och körde öfver Vigili arma nämдемanskropp.

När han om morgonen skakat maran ifrån sig och stigit upp, hade han värk i hufvudet och gick inte alls till sitt lider. Men när han gått omkring en stund efter fru-

kosten och funderat och tittat hit och dit, smög han sig åter in från baksidan, samlade alla smådelar in i packlådorna, spikade igen locken och begaf sig därpå till sin vän fogden på Åminne och bjöd honom på en knorr strax på eftermiddagen — „så kan jag med det samma packa opp den nya spadharfven, fogden vill väl kanske gärna se på ett sånt där nytt spektakel.“

Knorrarna druckos och man vandrade till lidret. Den vackra tistelstången beundrades likasom öfriga delar, packlådorna slogos upp, och fogden blef snart så i tagen, att han begynte ordinera och skrufva och hamra, och innan kvällen kom var harfven fullt i ordning och utdragen på gården.

„Tusan till enkel och präktig maskin det där,“ sade Vigilius.

„Den blir inte alls illa,“ svarade fogden, som förstod sig litet på de där moderna jordbruksredskapen, och så togo de igen ett par knorrar.

„Men att ha harfven hemma i två dagar och inte sätta ihop den och fara ut och köra,

fast det är likasom på sensidan med körs-lorna!“

„Nå, det är nu alltid så mycket med det där nämдемännabestyret, och folkskoledirek-tionen ger också arbete — men i morgon har jag väl tid att börja på allvar.“

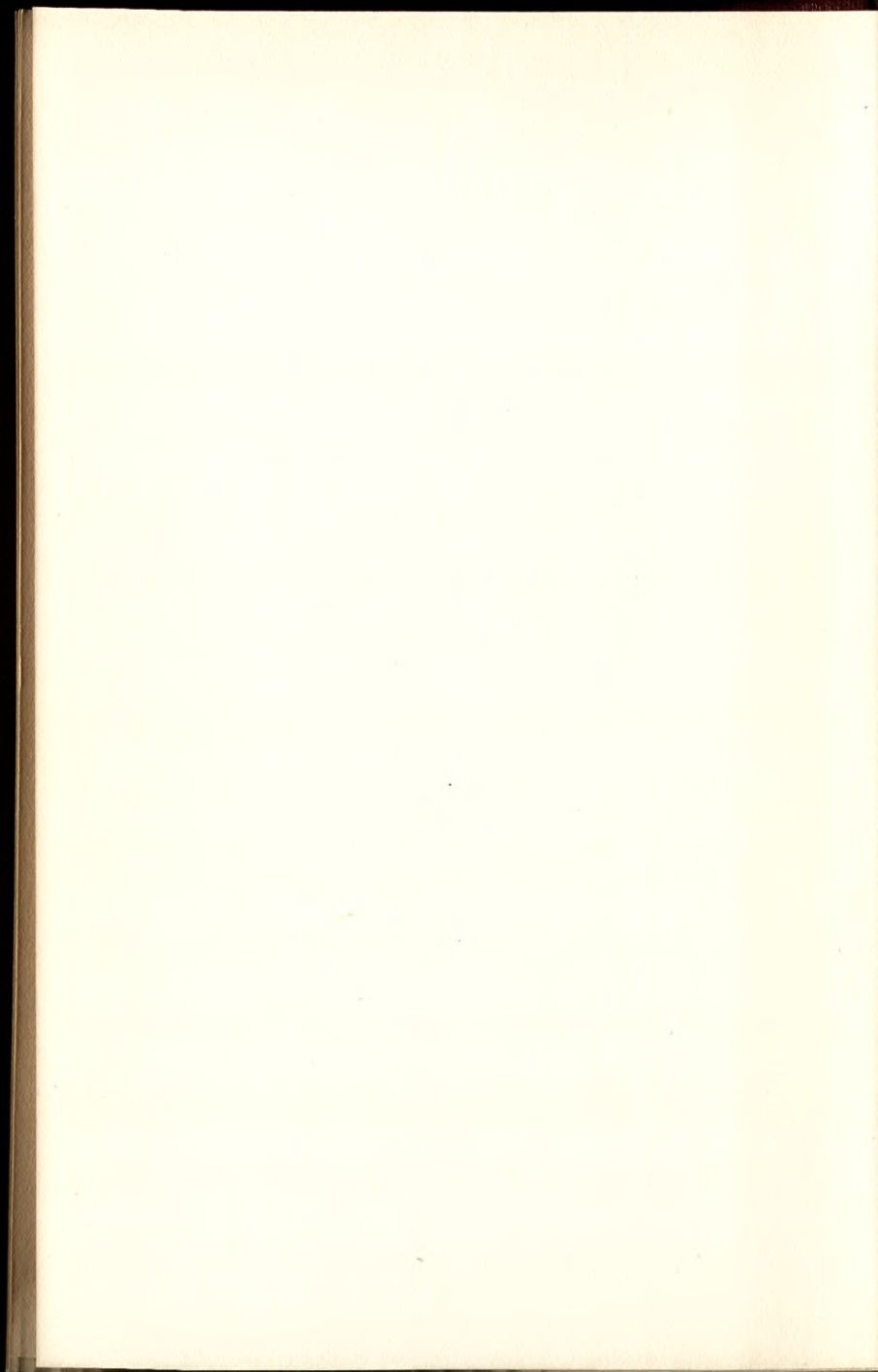
Och på morgonen satt Vigilus stolt som en kung uppe på den fjädrande sitsen, rö-kande „blå bröder“ ur sin bästa pipa, och lät sitt anletes sol skina bländande och öfverläg-set ner öfver dagsverkare, torpare och gran-nar, som samlat sig att se på den mycket omtalade nya universalspadharfven och dess arbete. Och Vigilus lyste och sken i det goda medvetandet att han visade sig värdig sina titlar, han var en banbrytare, en före-syn för byn, och han hade på ett tusans så fiffigt sätt fått maskinen ihopsatt utan att blottställa sig själf. „Jo, si man är inte för ro skull nämдемän.“

Det gick likväl dåligt med jordbruket den sommaren. Jorden blef inte i ordning i tid, och följande vår tog Vigilus åter itu med plöjandet förrän han fick nöjet att gunga i sin spadharf.

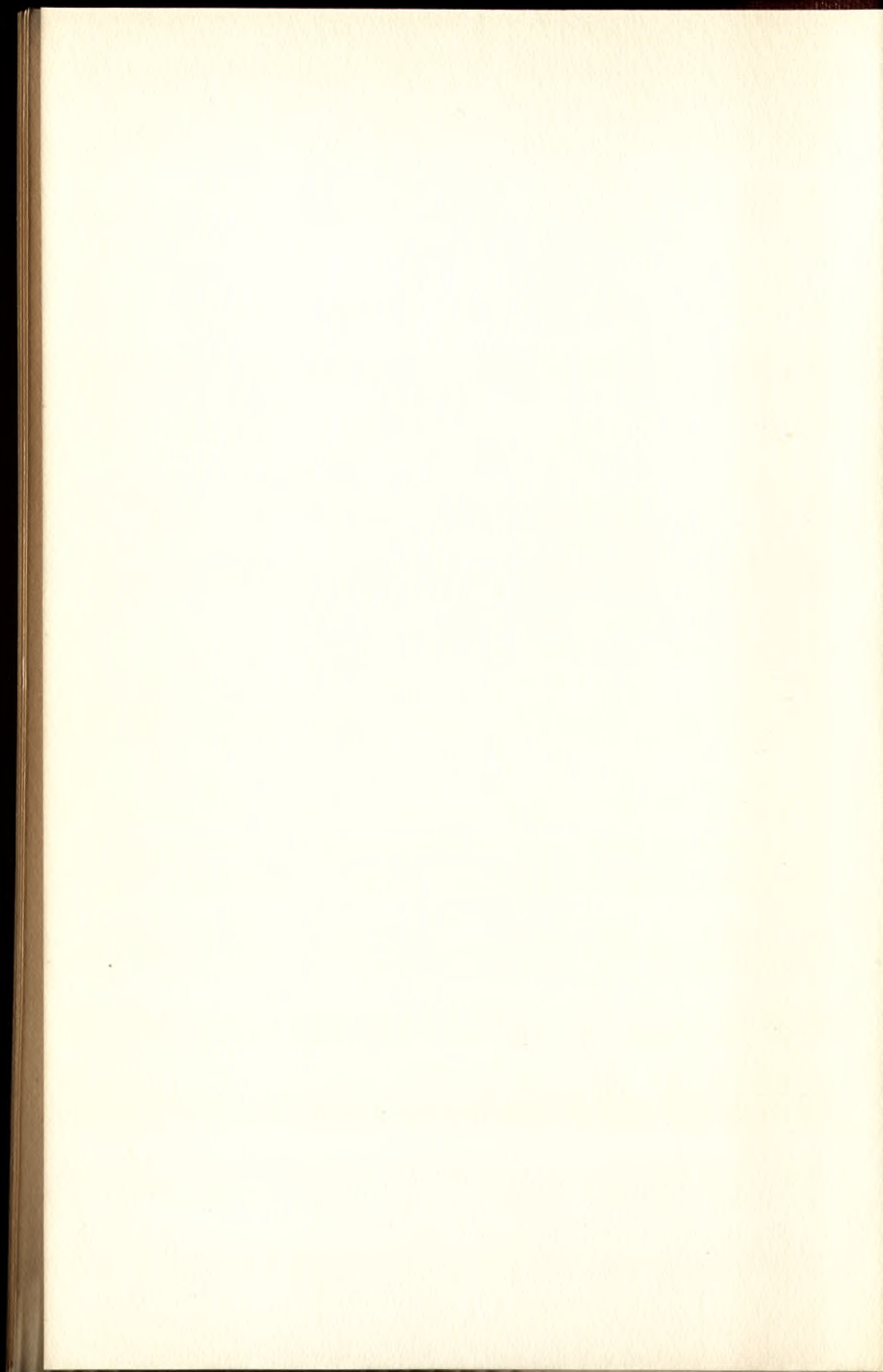
Men ännu i denna stund funderar Vigilius på den där kommissionären, som satte i tidningen, att universalharfven gör plöjandet onödigt, och han har likasom fattat en smula misstro till det tryckta ordet.

ÖDEMARKSTROLL.

Fina i torpet hade älskat en sjöman, som från sina långfärder på främmande vatten hade kommit till hemtrakten för att där tillbringa en sommar. När vintern nalkades, for sjömannen sina färde, och Fina satt allena med sin gamla, halfblinda far och sina många tankar på världens underliga gång i allmänhet och på hvad som snart skulle inträffa i hennes värld. Hur hon i månadtal tänkte och tänkte, då hon satt i stugan, medan de skyhöga granarna susade dystert i det djupa mörkret rundt omkring, så blefvo tankarna allt elakare, och när den lilla kom till världen, for den onde i Finas modershjärta och hade henne att sy en säck, stoppa barnet och en sten däri, knyta till bandet och bära den kvidande bördan ut i utmarken, där träsket låg med sitt svarta

vatten omskuggadt af ödemarkstrån med halftorra och förvridna grenar. Hon kände ej ett styng i hjärtat, när säcken plumsade i vattnet och försvann. När hon sedan såg upp och hennes blickar en smula späjande foro öfver stränderna, tyckte hon att de gamla träna sågo stygga och gemena ut, där de pekade med sina halftorra grenar hit och dit. Så hämtade hon sig igen, hånskrattade dem midt i ansiktet och begaf sig hem till torpet.

Men på flere år gingo Finas vägar ej till utmarken. Ty hur trotsigt hennes hjärta än var, hade bilden af träsket, sådant hon såg det den gången, när säcken släpptes i vattnet, gräft sig in i hennes minne med vildmarkens hot om hämd.

När den halfblinde gammelfar dött, gaf Fina torpet på båten och tog tjänst uppe på bondgården, där det fanns mycket att syssla med. De unga drängarna tittade på den nykomna och tyckte hon var tusan så grann att se på, men eljes var hon spotsk och styf och ond i mun, menade de. Endast en och annan af ungherrarne, som voro ute på sommarnöje, gaf hon sig i tal med och kunde

hon le emot, och till hösten sade hon upp sig och skulle flytta in till staden.

„Hvad skall du göra där,“ frågade bondfar.

„Tjäna,“ sade Fina.

Men förrän hösten kom hade mycket hunnit bli annorlunda . . .

Fina höll i hvardagslag på med hemsysslorna, lagade till maten, mjölkade och regerade i fähuset. Men ibland, när det var som brådst med torrhösbärgningen eller med rågskörden, måste alla hjon i huset ut på äng och åker; då måste än den ena, än den andra, hvem som bara hade bästa tillfälle därtill, hämta korna hem från skogarna, då de ej själfva alltid visste infinna sig eller tappat bort skällkon i vildmarkens kärr och bråtar.

En dag, då man haft fullt upp med utarbete, begynte det blåsa och mulna vid middagstid. Det susade och brakade i skogarna, och man arbetade med att köra in allt som var torrt efter andra resans slätter. Molnen drogo fram, mörka och tunga, men hur det var glesnade de åter bort, och det blef vackrare mot kvällen. Hon, som var efter korna,

hade inte fått tag i dem alla. Två af kräken hade i dånet ute i ödemarken förlorat skällans pinglande ljud, skilt sig från hjorden och blifvit borta. Dem skulle Fina ut att söka, hon som varit mest hemma och var minst trött. Men hon skulle bara ej tappa bort sig själf med, menade bondfar. Emelertid var det just det hon gjorde.

Kreaturen hade i dag varit långt uppe på mon, där det växte gräs här och där i åsgroparna. Så hade de troligen gått ner i kärrpölarne för att dricka. Ditåt borde Fina således styra kosan menade hon, som hämtat skällkon hem. När Fina kom upp på mon, började redan skymningen falla på.

„Kuddona, kuddona, kuddona, kom . . !“, klingade det genom skogen i långa utdragna toner.

„Kuddona, kuddona kom . . !“

Så stannade Fina och lyssnade med återhållen andedräkt. Intet svar hördes. Vidare och vidare gick hon långs fästigarna, som korsade hvarandra i alla riktningar, vidare och vidare ner mot kärren, som hon trodde, och lockade och lockade. Himlen var allt

ännu molnbetäckt, men just där solen sjönk fanns det en klar fläck. Och när solen lyste ut genom detta hål, flög det med ens som en ström af blodrödt ljus öfver världen. Skogarna färgades röda, bergstopparna blefvo röda, furornas kronor skiftade i grönt och purpur, och stammarna stodo som grannröda pelare i en sagas trolska slott. Marken var röd, så att det gjorde ondt i Finas ögon, och emellanåt lyste aftonskimret fram mellan träna som stode all ödemarken i brand. I detta häxerispel med färger blef Fina så underlig och hemsk till mods, att hon ej mera kände stig från stig, utan till slut kom bort från alltsamman och ej märkte annat tecken till väg än några gamla fotspår, fyllda med svartrödt vatten.

När hon gått igenom den fuktiga sänkan med mjuk, brun jord och täta småträ och buskar, kom hon åter upp på fastare mark, blef litet tryggare till mods och ropade på nytt:

„Kuddona mina, kuddona mina kom, ko—o—m!“ Men nej, intet bölande svar.

Då tyckte hon det vara bäst att vända

om. Så märkte hon med ens att hon ej visste hvar hon var. Och så släckte ännu till molnen ut ljuset, och det blef plötsligt nästan mörkt i skogen. Då öfvergaf modet Fina, hon skulle få tillbringa den kalla natten därute bland vilddjuren och allt som kunde finnas i ödemarken — och hvad det var, det kunde man ej ens veta, ty den ena hade sett ett och den andra annat, underliga fyrfota djur med vingar, grå troll, som sågo ut som människor, men skredo tysta förbi en, flickor, som gingo halfnakna och trallade som galna människor med håret utefter ryggen, och salamandrar, som foro genom eld och vatten. När hon så gick och skrämde upp sig med slika tankar, kom hon ut på ett öppet fält, där några gamla furor stodo spridda här och där. Hon undrade, om det kunde vara ett af de många kolhyggena, som lågo ute i vildskogen, där man i tiders tid bränt kol och sålt till järnbruken. Bäst som hon gick, knastrade det under fötterna, det var rester af kol. Här borde hon vara bekant, menade hon. Men hur hon sökte och sökte, fann hon ej den väg, som borde leda härifrån hemåt. Till

slut stötte hon i en tät småskog af granar på en gammal kolarkoja och beslöt att tillbringa natten där hållre än att vandra på må få omkring i skogen. Den hade glesa väggar, var utan dörr, och dess näfvertak var till hälften infallet, men den skyddade ändå litet. I en vrå låg en hop halfrutten halm.

Molntäcket drog sig i bristande skyar ned mot horisonten, och månen steg upp mellan träna. Det grinade i alla springor mellan väggstockarna i stugan, det lyste in genom taket, och dörröppningen stod där som ett stort fyrkantigt hvitt hål. Det var lugnt, men ej tyst. Det var fullt af ljud, som tycktes ha ingen orsak och upprinnelse, som kunde vara ett knastrande under en människas fot, men lika gärna den knotiga, torra furans okända språk, det kunde vara nattskärrans surrande ljud, men lika gärna en snurrande spinnrock, som en gammal häxa höll i gång, det kunde vara suset af en fågels vinge, men också en hviskning af skogens troll och andar.

Fina satt på halmen i kojans och stirrade mot dörröppningen. Hon hade skrämt upp sig själf med sina betraktelser och satt bara

och väntade att natten skulle förgå. Då erinrade hon sig plötsligt, att det fanns flera kolhyggen i skogen, och att ett också låg tätt invid träsket, hvori hon i tiden kastat säcken med barnet. Dit borde hon dock icke ha hunnit — det var åt annat håll. Tanken på barnet skrämde henne emellertid än mera, och hon började fundera på katekesen. „Du skall inga andra gudar hafva för mig“ — nej, det hade hon då ej. „Du skall ej missbruka Herren din Guds namn“. Ja, inte var hon så grof i mun, egentligen inte, men kanske ibland i sina tankar. „Du skall icke göra hor.“ — „Du skall icke dräpa.“ Oj, oj oj! Hon hade gjort det ena, det var nog inte så farligt, menade hon i sin enfald, men det andra. Oj, oj, oj! Hon tryckte handen mot hjärtat — då stampade det med ens i jorden framför dörröppningen, och där stod ett svart vidunder i månskenet — den onde var det — hon hade sett honom afbildad på brännvinsdraken hemma i stugan — två ludna ben, en obäklig kropp, stora öron och så på skuldrorna de två rysliga vingarna med sina spröt — nu skulle den onde hemta henne

för det där med säcken — hon drog kjolen upp öfver ansiktet — hörde ett fnysande, skrek som i dödsångest och slängde sig ned med hufvudet i halmen. Huru länge hon låg visste hon ej själf, men när hon kom till sig och vågade titta ut, var den onde borta, och en svag rosenrodnad spred sig bakom träden, som syntes mot himlen med förvidna, halftorra grenar. Hade hon således ändå kommit till träsket? Det var samma trän, som stodo i krans kring stranden af sjön, där säcken låg på botten.

Huj, så det skrek! Gud i himlen förbarma dig! Barnet skriker ännu, skriker, skriker . . . gälla, klagande toner, det gråter, gråter. Gud i himlen förbarma dig — träskrået är det, som skall taga hämd . . . det skriker, gråter — träskrået som folket har talat om, trollet, den onde i annan gestalt . . . Men det ljusnar . . . hon måste nu våga sig bort . . . Herre Gud, hon måste bort . . . kryper ut ur kojan och reser sig upp, ser träsket ligga nedanför branten . . . och i det samma far det som ett yr af stänk öfver den skära, lugna ytan, och en förfärlig skepnad

störtar fram längs vattnet med väldiga, klat-
schande vingslag. Det blir ett helvetiskt larm
där nere i vattnet . . . snart skall odjuret
vara henne fatt . . . men hon springer . . .
ja hon springer för lifvet, kommer ändå ihåg
att draga flätorna fram under hakan, att inte
fan, som rusar efter henne, skall få tag i dem
från nacksidan. Det bullrar och brakar i
buskarna, på många ställen . . . men hon
springer för lifvet. Så ser hon en gråklädd
karl vandra emellan träden . . . alltså är det
regalt slut med henne . . . där blir hon mo-
tad af själfva skogsmänniskan . . . Fina skri-
ker som förgjord, snafvar öfver en trädrot och
stupar och blir liggande med ansiktet ned-
borradt i jorden och händerna för öronen . . .

Med vänliga ord fick bondfar Fina till
vettet igen och förde henne hem till gården.
Hon hade ingen motståndskraft mer, hon
kunde ingenting hålla tillbaka, utan berättade
allt hvad hon sett därute. En del af folket
trodde hvad hon sade, skakade på hufvu-
det betänksamt och menade, att sådant nog
många sett förr dit åt träsksidan. Men stu-
denten, som var på sommarnöje, han talade

lärda ord om en älgsilhuett med greniga horn — de skulle vara den ondes vingar — om lommens klagande låt och dess svårighet att få luft under vingarna, när den skall flyga upp. Det där kunde nog ha sina sidor, menade folket, men när fan är lös, så är han lös, och det fanns nog alltid troll i ödemarkerna därborta. Det hade de gamla sagt, och de visste ändå något. För resten stod det i katekesen om skogsrå, sjörå, tomtgubbar och mera sådant.

Efter den natten i skogen var Finas lynne annorlunda. Hon var mildare och vänligare och likasom besegrad till sinnelaget. Ödemarkstrollen hade tuktat henne. Ibland for hon också till kyrkan och gaf sig i samtal med de troendes skara, som arbetade för att vinna nya själar för det rätta hemmet.

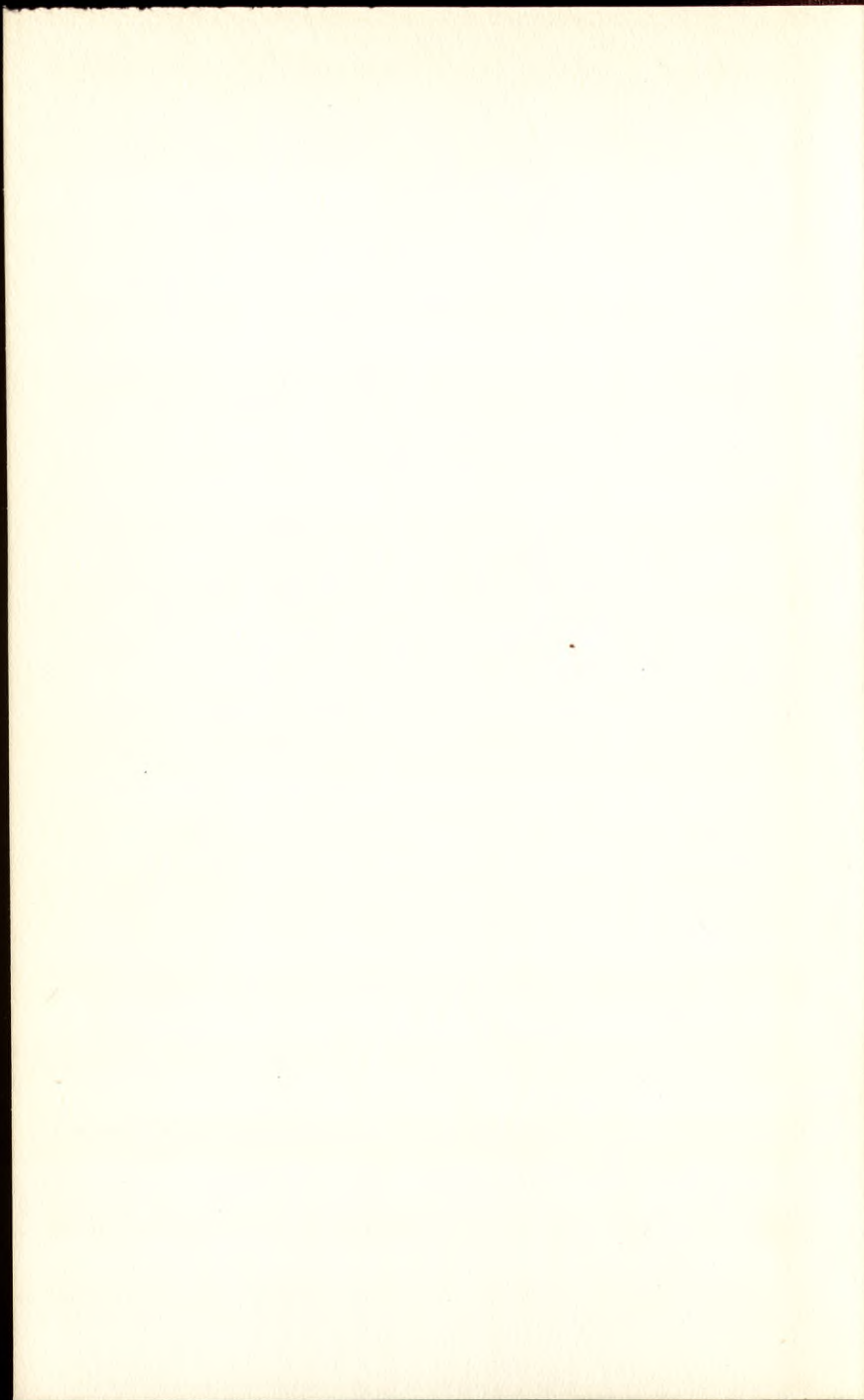
Hur det nu var, kom i alla fall den där historien med barnet ut . . . troligen hade hon redan i skogen talt om det för bondfar . . . där i förskräckelsen. De andra tjänarne i gården började se misstänksamt på henne och talte i förtäckta ordalag om det som skett. Men det skulle de ej ha gjort.

Fina hade ju blifvit straffad — Herre Gud — hade hon inte blifvit pinad i skogen — och hade hon inte ödmjukat sig för människor och Gud. Hvad skulle då pigor och drängar ha för talan. Trotset begynte stiga upp i hennes hjärta på nytt, och hon blef elak i ögonen att se på. Snart var hon dylik som förut, och när hon skulle till tinget för det där med barnet och säcken, hade hon tillräckligt af sina medmänniskor, sprang ner till hemudden och kastade sig i sundet.

DE TVÅ GAMLA.

Det var under en af mina irrfärder till sjös. Flera dagar hade jag seglat än öfver milsvida fjärdar, än genom smala leende sund, än bland röda hafsklippor. Jag hade haft min lust af att trotsa hvita vågor, af att med svindlande fart segla i smult vatten i lä om låga bergslangar, och när en vacker speglade vik lockade för starkt, hade jag låtit ankaret gå. Jag hade seglat i sol och regn, i röd skymning och i hvitt månsken, och nu tyckte jag det skulle vara angenämt att tillbringa en natt i land i stället för i kajutan.

När jag så dref fram i ett sund, öppnade sig plötsligt åt ena sidan en vik med en grön ängstrand mellan branta berg, och uppe på ängen under en åldrig lind stod en röd stuga. Farstukvistens gula dubbeldörrar voro visser-

ligen stängda, men den ur skorstenen stigande blå röken var ett tecken till att innebyggarna voro hemma. Jag lade upp i vind och om en stund gick ankaret.

Att beslå segel och ställa allt klart till natten tog litet tid, och när jag var färdig därmed och såg mot stranden, voro de gula dörrarna öppna, och ner mot bryggan kom en gamling vandrande, krokig och styf, men icke ändå utan en viss hållning, som förrådde sjömannen. Han rodde ut med ekstocken och frågade om jag skulle i land.

Om jag fick nattkvarter? Naturligtvis. Ännu hade han icke behöft vägra någon farande och seglande tak öfver hufvudet, fast det nog kanske inte var så långt till den tiden. Ty både han och gumman voro blifna gamla och hardt när orkeslösa. Och när gumman inte längre hade kraft till att koka för flera personer och bädda flera sängar, och när han själf, gamlingen, inte orkade hugga mera ved än vanligt, då var man väl tvungen säga nej — men till dess var nog hvarje hederlig resande välkommen hos honom, liksom han också mottagit gästvänskap

af många människor i olika länder. Han hade nämligen seglat förr i världen.

Uppe i stugan satt gammelmor i väfven. När vi stego in, släppte hon slagbommen och kom mig till möte med nästan stapplande gång. Men blicken, som hon fäste på mig genom glasögonen, var vänlig och inbjudande. Sedan hon fått veta, att jag skulle bli öfver natten, tog hon lugnt och stilla ihop med matsysslorna, medan katten strök sig emot mig och gamlingen själf gick och satte sig borta vid bordet så länge.

Det var märkvärdigt stilla därinne i stugan. Sällan har jag mottagit ett sådant intryck af en bortdöende arbetsdags sista timmar som här inne hos de patriarkaliska och vördnadsvärda gamla, där de lefde stilla för sig i en värld, som de själfva skapat fram ur ödemarken. Ängen och potatislandet hade de rödjat upp ur en kärrensänka mellan två berg, stugan och uthusen hade de byggt upp, och möblerna hade gubben själf till en stor del förfärdigat, när han satte bo eller var hemma någon vinter hos hustrun och de små. Gardiner, mattor och kläder hade mor väft och

sytt, icke allenast de som nu begagnades, utan alla de som i tiden behöfts i hushållet, både vadmal och linne och bomullstyger. Alla sina lefnadsminnen hade de omkring sig, utom barnen, som flugit ut ur boet och nu i sin tur plöjde sjön eller rödjade upp nya kärrsänkor. Det var så märkvärdigt stilla. De gamla hade skjutit lädertofflorna af fötterna på en mattstump vid dörren och vandrade omkring i hemgjorda sockor — det tycktes mig som de ej själfva velat profanera sin helgedom med att göra buller, ehuru jag nog förstod att orsaken var svårigheten med skurningen af golfvet. Det enda ljud, som afbröt det långsamma samtalet, var sprakandet från brasan i spiseln och ljudet som uppkom när något kokkärl togs ned från väggen.

Uppe under taklaget lågo gevären, som nu mera inte just voro i bruk, och där bredvid en mängd blå pappersrullar, som jag snart igenkände vara sjökort. På hörnhyllan funnos en stor kompass och en lång kikare — den var köpt i Rostock. Den gamle hade seglat alltsedan han läst fram sig, först som

skeppspojke och kock och jungman, men så hade han tagit examen och fört briggar och skonare i många Herrans år på Östersjön och dess vikar. Det var under den gamla goda tiden. Nu lönade det sig inte mera för de där ångbåtarnas skull. Han hade blifvit gammal i lagom tid, menade han.

Men fast han hade blifvit så dålig, så fick han inte helt och hållet lemna sjömanslifvet.

„Ty ännu i dennaste dag komma de hit för att få mig som lots, än till Wasa och än till Petersburg“.

Gubben log en smula, kanske med en viss belåtenhet.

„Och efter par dagar skall jag ut med pojken — han är fyratio år — till Lovisa. Längre österut hittar jag ej mera. Man glömmmer en och annan remmare, när man blir gammal, och minns inte alla bergklackar“.

„Kan inte son få någon yngre med sig?“

„Det är nu så, att det måste gå liksom från far till son. Vi ha många leder, som äro outprickade, och där gå vi fram, då andra äro tvungna göra omvägar. Dem har

jag lärt af min far, och han af sin, allt från gamla tider, och jag bör lemna dem åt son min i arf, om rätt skall vara rätt.“

„Hur gammal är skepparn?“

„Bara åttio år. Mor är åttitvå, och hon sköter huset när jag är borta.“

„Men de unga?“

„Flickan är gift. Son bor här på samma land tvärs öfver. Han har köpt jakt nu.“

„Jakt med gula brädgångar,“ tillade mor, som var stolt öfver att den ej var lik alla andra jakter, „och jakt som kryssar, för det kan inte alla, säger far. Och när han för-tjenat litet, skaffar han sig galeas.“

„Möjligen kan han det“, menade gammelfar, „när vi inte mera finnas, utan han får det lilla som kan bli efter oss.“

„Men vi måste gå till kuddan nu far.“

Sakta begåfvo sig de två gamla öfver det hvita stugugolfvet i strumpfötterna, trädde lädertofflorna på och vandrade med långsamma steg genom förstugan och långs stigen öfver ängen till fähuset, gumman med ett par stäfvor och gubben efter med ett

ämbar, fylldt med dricka åt korna, båda krokiga och med en jämn takt, som gaf tillkänna att de många år redan gjort den där färden tillsammans.

När mjölken var inburen, gingo vi två karlfolk att hugga ved, d. v. s. gammelfar såg på hur det gick till, när jag skulle hugga, och när huggningen var i gång, berättade han hur man skulle bete sig för att få en yxa att hållas på sitt skaft. Han kände allt af erfarenhet.

När vi kommo upp till stugan, ställdes ny potatis på bordet och färsk gädda — ty ännu orkade gammelfar sätta ut krok — och färskt smör, ty ännu fick man smöret tjärnadt, bara man turade om att arbeta med teriln.

Sedan fördes jag till kammaren, som jag snart fann utgöra de gamlas förvaringsrum för de egodelar och märkvärdigheter de samlat ihop under sin långa lefnad. Stora dunbolstrar och flere präktiga täcken, ett par kistor fulla med tygpäckor — „ja, dem har jag alla väft, och kanske hinner jag ännu med några innan jag dör“ — en massa färdiga kläder både för mansperson och kvinna,

underliga glasprydnader från Lübeck och pipor från Kiel.

„Det är allt sådant som barnen ska ha, när vi gamla dö bort. Nå litet smått ha de ju redan fått, och barnbarnen också.“

När jag följande morgon vaknade, fann jag kaffet färdigt i stuguspiseln och de två gamla sittande i solskenet bredvid hvarandra på trappsteget utanför farstukvisten med händerna i famnen, betraktande ängen, där gammelfar slagit en smula gräs, som växt upp på andern. Reumatismen hade ej varit så svår på morgonen.

Senare på dagen skulle far anträda resan med sonen till Lovisa för att visa vägen, medan gumman skulle bestyra om att höet kom under tak — ty det blef ondt om foder till den här vintern. Den nya väfven skulle hon sedan ha färdig, när far kom hem — ty det skulle bli vadmal åt honom då han fyllde 81 år. Och det var efter ett par veckor.

2.

Ett par år senare styrde jag för frisk bris öfver Guldkrona fjärd. Det präktiga gröna vattnet sjöd och skummade kring fören. Jag var nöjd öfver den goda farten, ty ett moln stod i sydvest och redan på natten hade jag hört åskan mullra åt det väderstrecket. Klockan var ej mera än sex eller sju på morgonen, solen sken ännu, och till frukostdags borde jag kunna vara hos de två gamla — om de lefde ännu — och där komma undan ovädret.

Förbi gamla bekanta uddar och stenar gled slupen in bland holmarna. Molnet stod redan högt, det hade delat sig i flera skilda massor med hvita glänsande kanter, och en flik stack ända upp till zenit. Men så var jag också snart framme. Där syntes redan

den röda stugan, och röken steg upp ur skorstenen. De lefde således ännu, de gamla, — eller hade möjligen andra människor flyttat in på stället?

Vinden låg in i viken. Jag måste segla förbi den och lofvade upp under sonens torp, som låg en half kilometer ostvart, och hvilket jag också kände till och besökt.

Ankaret fälldes och seglen firades ned. Molnen stodo hotande däruppe och åskan knallade på flere håll. Uppe på strandängen såg jag genom kajutfönstret folket i färd med att bära in höet i hemladan, ty det regnade redan smått.

Då lyste plötsligt en ljungeld, ögonblickligen åtföljd af en stark och kort skräll. Den kom så oväntadt och utan närmare förebud, att den verkade förfärande. Strax efteråt kastade jag blicken åt torpet och såg då en liten rökpelare stiga upp från ladans tak och en kvinnsperson stå på berget och vifta med armarna åt alla håll. Blixten hade slagit eld i ladan, det gällde att få den släckt, förrän flammorna i den friska blåsten kunde komma åt boningshusen och andra kringliggande

byggnader. Jag tog båtämbaret och rodde i land.

Folk kom springande längs stigarna från torpen längre borta på ön, men redan när jag steg ur jullen slog elden upp genom taket. Då jag hann upp till ladan med mitt vattenfyllda ämbar, möttes jag af torparhustrun med hög jämmer och gråt.

Med möda hade hon fått mannen och ende sonen, femtonåringen, dragna ut ur ladan, där de blifvit slagna af blixten. Nu lågo de utsträckta på berget, den ena med en blå rand längs tinningen och nedåt halsen, den andra med kläderna brända. Med de tillstädeskomnas hjälp buros de in i stugan, där tre fyra förskräckta barn gräto, medan det yngsta, som var ett halft dygn gammalt, skrek så högt det kunde.

Men det var ej tid med dem nu. Elden måste släckas. Med en brandkrok och ett par båtshakar drogs timran ned, och de brinnande stockarna släcktes efterhand. Faran för torpet och fähuset var öfverstånden.

Medan folket ännu höll på med släckningsarbetet begaf jag mig längs en stig bortåt

de gamlas stuga, som låg i lovart från brandstället. Jag ville varligt underrätta de gamla om händelsen — om de ännu lefde och om de icke ännu fått veta något.

När jag steg in, satt gammelmor i väfven, och gamlingen själf hade fått fram långkikaren och såg ut öfver fjärden, där skummet flög fram som rök.

„Hvar attan ifrån kommer herrn i det här vädret — storm och åska och regn?“

Jag talte med några ord om min resa.

„Nu ska vi ha kaffe, när det kommer så rart främmande,“ sade mor och tassade i strumpfötterna till spiseln, medan en kattunge kröp fram ur en korg och gjorde sina krum-språng på golvet.

„Det var en märkvärdigt hård åskskräll nyss. Det riktigt skorra i spiseln.“

„Ja, det skrafla liksom — hvad det nu var“ — tillade gumman.

Skulle jag tala om det där med åskslaget eller ej? Jag hade märkt att jag tagit för mycket på mig, jag vågade ej komma fram med det jag visste. Skulle ej de gamla träffas för hårdt, kanske dö, då de fingo höra

att deras enda son och sonson ihjälslagits. Å andra sidan skulle det synas märkvärdigt att jag satt där och icke berättade något, när man från de andra torpen skulle komma med underrettelsen. Jag satt och pinades svårligen.

Gubben såg bortåt fjärden med kikaren.

„Furorna falla borta i skogen på Svedjelandet,“ sade han. „Men det stillnar väl en gång igen, jag tror det redan hyar opp.“

„Det brakar riktigt i kasen,“ menade gumman, när någonting knäckte uppe i taktimret.

Hur skulle jag göra — jag satt nästan i ångest. Där borta på andra sidan ängen såg jag en karl komma med långa steg. Skepparen riktade kikaren på honom.

Nu måste jag tala om det, antingen jag ville eller ej.

„Den där blixten som kom med den hårda skrällen, den slog nog ned!“

Då gick med detsamma dörren upp och karlen steg in, sotig och våt.

„Herre Jesus“, började han, men så såg han mig — „jåså herrn har väl ren berättat allt.“

De gamla stirrade bort mot karlen, och gingo utåt golfvet emot honom — „Österuddaren.“

„Men hvad är det då?“

Ur karlens mun flöt en ström af ord, medan de två gamla blickade ömsom på honom, ömsom på mig, tills de förstodo att det var sant.

De gamla togo glasögonen af och sågo hvarandra i ögonen, gingo så hand i hand bort till sängen och satte sig på sängkanten.

„Hå, hå,“ suckade båda.

„Hur är det med hustrun och den nyfödde?“

„Det tar väl sej. Där finnas nog de som sköta om dem.“

„Det är nog så, att människan spår men Gud rår.“

Så blef det länge tyst, och under stillheten passade Österuddaren på att gifva sig i väg. Han hade uträttat sitt ärende och kände sig öfverflödig. Det kände äfven jag mig och gick också ut. Stormen var i aftagande och det höll på att klarna.

Efter en stund såg jag de två gamla med stapplande steg vandra långs stigen till fähuset, ännu mera böjda än när jag förra gången såg dem, gumman med sina två stäfvor och gubben med drickat i ett ämbar. Men bäst de gingo, satte gumman ner sina stäfvor och strök med förklädet öfver ögonen, och gubben ställde försiktigt ner sitt kodricka och gjorde samma gest med rockärmen. Sedan gingo de åter vidare.

På kvällen taltes det ej mycket. De gamla sutto mest och tego. Deras stuga förekom mig åter som en stilla helgedom.

„Jag som tänkte jag skulle få se son som galeasskeppare och pojken hans som långlots på någon af de där stora ångbåtarna“, menade gamlingen.

„Vi få börja sälja karlvadmalspackorna nu far, när inga arfvingar finnas på karlsidan“.

„Ja, och det är väl bäst, att du tar ner väfven din och börjar med kvinnfolkstyg.“

„Det är väl så det“.

„Så börja väl dagarna gå igen som förut.“

„Och de äro väl inte så många mera.“

När jag följande morgon seglade bort var det med en känsla af att jag sista gången såg de två gamla, och jag lemnade stället nästan med andakt.

Nyss har jag hört att de två gamla tagit en fosterson. De behöfde slutligen ändå en, som högg deras ved och gräftade potatislandet. Kanske behöfde gubben också en, hvilken han fick visa vägen långa kusterna.

VÅREN.

Vintern är den nordiska naturens hvilotid. Tyst och blek och högtidlig ligger jorden, mörka stå skogarna på åsarnas krön. Snön ligger hvit öfver stenar och gärderna, öfver tufvor och klippbranter, och drar öfver alltsammans en enda hel, stor stämning, som af klockklang öfver oändliga vidder.

Vintern är mörk och kall, men när mörkret och kölden öfverskridit kulmen och långa solskensdagar glittra öfver naturen, ligga dalarna i blå skugga, de solbelysta åsbranterna glimma gula med varmröda hus, och skogarna likasom brinna i gulrödt ljus. Det är tyst och stillt, och ekon höras från dal till dal, när bjällror klinga. Den nordiska vintern visar hvad den förmår åstadkomma af storhet, helhet och prakt.

När himlen om aftnarna begynner bli blodröd med ljusgrön, genomskinlig luft däröfvan, när stjärnorna tindra klart förrän det blifvit mörkt, då är vinterns välde brutet, då är våren nära. Det begynner en dag gå strimmor och molnflockar öfver himlen, väderilar fara fram öfver vidderna, naturen blir färglös, det faller snö och snöslag, det kommer fuktig luft och töcken från söder. Människorna hålla sig gärna inom hus, ty det kännes rått och kallt därute, ehuru det är varmare än förr. Men när det en dag håller upp med blåsten och snöslaget och människorna igen våga sig ut, så titta tufvor, sterner och berg upp ur snötäcket, som ser vattendränkt och grått ut, och på de bara jordfläckarna är det ett myller af små fåglar, svarta, rödbröstate, bruna. Så går solen fram mellan skyarna, som blifvit lätta och hvita, och då hör man plötsligen bofinkens glada skratt från en björk, och man blir själf så glad, att man stannar och ser dit upp och ler. Stararna flyga i små svärmar, eller par om par, och slå sig ned i alkronorna. Underliga, gråbruna fåglar flyga upp från vägarna,

där man går fram, fåglar, som man aldrig sett förut, bara hört — ty de underliga fåglarna äro lärkor.

Solen lyser så att till och med stadsbons rum bli ljusare, och luften är ljum om dagen. Solen lyser in genom fönstren, så att de första rosorna spricka ut och dofta. Gamla, krokiga gummor, som ej vågat sig ut under vintern, krypa fram ur sina gömda vrår och njnta af det strålände solskenet eller ledas ut på de varma trottoarerna, där det vimlar af barn och barnvagnar. Parasoller dyka upp och ansiktena därunder synas gladare än förr. Det tunga humöret är borta och människorna finna lifvet ljusare.

I trädgårdar och parker vändes snön upp att smälta, så kälen drifves ut ur crocusrabbatterna. Om den allsmåktiga solen får komma åt de späda grodderna, sticka de sedan snart nog upp ur jorden sina gula hufvuden och stå där hjälplösa som små barn, på hvilka människorna vänligt blicka. Trädgårdsvännerna börja redan tänka på sina planteringar, hvad de skola så här, och hvad som skall sättas där — vårfantasier. Men

när sportsmännen känna solens värme i ryggen, väckas sommartankar genast hos dem, och de vandra ut till sina båtskjul och se hur jakterna haft det under vintern — kampanjen skall ju snart börja — medan fruarna där hemma dra fram ljusa kläder, syna och passa, och se efter om de små vuxit ur dem.

Ute i bygden ha skatorna skrattat mera än vanligt och skrattat af glädje, och de ha slutat med att få brådt att bygga sina stora, runda risbon i någon tät ung tallskog. Orrspel höres — hvarifrån, det vet man ej rätt — det kan vara nära, men det kan lika gärna vara långt borta.

Kor och får föras ut på mangården i solskenet och äro så ovana vid det starka ljuset, att de ej rätt veta hvad de skola företaga sig. Slutligen sätta de i galopp kring planen och skrämma hönsen, som kacklande fly åt alla håll, medan barnen, som stå innaför grinden och betrakta spektaklet med tindrande ögon, skratta af hjärtans grund åt kalffvarnas krumsprång.

När lotsfar om morgonen går ut att hugga ved, tycker han att välbekanta ljud höras i

luften — kanske tranornas låt långt borta, eller kanske allor, som söka en öppen fläck, eller kanske en skriande mås. Lotsfar hemtar kikaren och går upp på vaktanberget och ser sig omkring. Nej, det synes ingen blå rand, ingen råka i isen, han måtte ha hört miste — han tyckte kanske bara, att han borde ha hört något. Men i alla fall kan det vara säkrast att småningom se till skyttegrejorna. Det kan bli pojknarnas göra på kvällen.

Går man längs stigarna ut i skogen, stannar och lyssnar, hör man först platt ingenting. Men jo — det sorlar och porlar och suckar — det är rännilar, som söka sig fram under snötäcket, det andas, det pustar och hviskar i själfvå snön, när den långsamt sjunker ihop, det faller klara droppar ur granarnas kronor, och lingonriset prasslar, när det reser sig kring tallstammarna allt eftersom isen smälter. Småfåglarna ha ännu ej vågat sig in i skogen — de måste hålla sig till vägar, lador och gårdar för att finna näring.

Villorna stå tysta och drömma om sina sommarminnen från i fjol, kanske också om

det som komma skall, men de känna redan, att människornas tankar besöka dem.

Den första vårkänningen dallrar genom naturen och dallrar genom människornas hjärtan. Jorden bereder sig under snön att bli ung på nytt, unga känslor gry och glädas och längta i allas bröst, människorna trycka hvarandras händer med mera värme än förut — allt för den välsignade vårens skull!

2.

Det finnes väl i vårt språk knappast något ord, som har förmågan att framtrolla en så stark stämning af ungdom, ljus och vår, som ordet Maj. När man hör det ordet eller läser det, begynner ens känsla vibrera, vårliga tankar väckas, och syner från unga år träda fram. Man hör toner i rymden, melodin till „Kom sköna Maj och blicka,“ hvilken man sjöng som barn ute på någon ljusgrön äng, eller till „Se hur härligt majsol ler,“ som klingade jublande, medan rundt omkring syntes hvita mössor, små blombuketter och glada ansikten. Denna vårstämning väcker ordet Maj, det må sedan regna eller snöga där ute eller vara varmt och grönt. Bara det är Maj!

I själfva verket är det en egendomlig poesi, som följer med Maj månad. Maj

är vårens glädje och vårens vemod, vårens lycka och vårens milda och skära sorg, den långa skymningens och den halfljusa nattens månad, fylld af den vaknade lifslusten om dagen och den väntansfulla mystiken om natten. Maj är den månad, då sången klingar mest förhoppningsfull, då människorna arbeta och sjunga, då fåglarna sjunga och bygga bon, då allting tyckes vakna till verksamhet, lust och lyckodrämmar, då det knoppas och spirar öfverallt.

Maj är trädgårdarnas och parkernas förtrollade tid, då hvar dag är som ett nytt under, medför nya bronsglänsande knoppar och små, gröna blad, nya sånger, nya toner, nya blommor, då hvarje natt drömmer under bleknade stjärnor eller under en måne, som ej lyser, medan byggnader och trän stå med vackra silhuetter mot den ljusa himlen i norr.

Till och med den mest moderna och prosaiska stad, staden utan anor och minnen, sägn och saga, genombäfvast omedvetet af majstämningen. Den drager in genom tularna, den brusar in från hafvet, den ström-

mar fram med luftens värme och gjuter sig med ljuset ned från själfva himlen.

Hamnisarna smälta eller sönderbråkas, flaggor hissas, de nymålade ångarena begynna röra på sig, det luktar af stenkolsrök och af tjära från segelfartygen. En vacker dag är trafiken i gång och det verksamma hamnlifvet begynner. Skärbornas ekstockar bana sig väg bland isbitarna, och från landsbygden inströmma försäljare af späd grönska, blåsippor och hvitsippor, hvilka medföra den finaste och friskaste doft våren förmår frambringa. På och vid kajerna finnas en morgon till salu en mängd farkoster, hvilkas bordläggningar lysa af friskt trä och kopparnitar, och hvilka väcka hos människorna tankar på sommar och fiskefärder eller roddturer bland runda, glänsande klippor eller långa stränder med öfver vattnet hängande björkar.

Det klingar musik vid friluftsrestaurationserna, och hornen glimma i solen. De små barnen springa omkring, röda eller hvita eller blå, och leka i sandhögar med tunnband, bollar eller luftballonger. De prata och skratta, eller gråta utan hejd, då en luftballong kom-

mit på rymmarstat och snart synes endast som en punkt där långt borta — nära solen.

Damerna begynna kläda sig i ljusa dräkter, galoscherna bannlysas, medan herrarne söka fram promenadkäppar och glänsande cylinderhattar. Det vimlar af hvita mössor och guldylror och af ungdom, som väntar på att få visa världen studentens vackra trofé.

Gräsmattorna begynna skimra i skär grönska, i esplanadernas rabatter slå blommor ut i solen, buskarna få späda blad och de nymålade vattenkioskernas portar slås upp.

Men när om kvällen barnen förts inomhus, musiken förklingat och natten fallit på, bli gatorna stilla och fyllda af en egendomlig stämning. Det är natt, men ändå ljus, genomskinlig luft, det är slummer, men dock en vaken dröm, det är sömn, men dock lif, det är tystnad och dock en allt genomtonande symfoni. Det finns icke ett enda fönster, bakom hvars gardin unga drömmar ej skulle drömmas, det finns icke en mur, bakom hvilken funnes en människa, oberörd af vårens allmakt. Det är drömmar om dåd och lagerkransar, om kärlek och ljusa sommardagar,

om tindrande blickar, som man mött, om till hälften gjorda hjärtebekännelser och halfva löften, om allt möjligt som ännu ej skett, men som kan ske, om allt möjligt, som man ej själf riktigt vet hvad det är . . . Medan man står i tankar synes en vandrande där långt borta, man hör det svaga ljudet af hans steg dö bort, han försvinner själf som en dimskepnad, man hör en serenad långt borta, och när som helst kan en annan höras helt nära. Intet ljus, ingen skugga, en enda stor dröm.

Hvem af oss har icke någon gång i sitt lif i den moderna staden utan anor och minnen stått betagen och förnummit den halfljusa majnattens tusenstämmiga, nästan ohörbara elegi!

3.

Striden mellan vinterns eftertrupp och den framryckande våren har småningom dragit sig norrut, ditåt vintern retirerat till sina otillgängliga polarfästen. Snögloppet, som ibland ännu visat sig, har förvandlats till ljumt regn, vindarnas kraft mildras, molnen skingras, och solen breder sin segrande glans, sitt lifgifvande sken, sin kärleksfulla värme öfver naturen, hvilken ligger hänförd, njutande, med något af den unga brudens väntan i sin uppsyn, med ett uttryck af sällhet i de spegelklara insjöarnas och fjärdarnas blåa blick.

Björkhagarna, som varit röda och bronsfärgade, begynna skifta starkt i grönt, alarnas klubbiga knoppar svälla, och rönnarnas långa bladhyllen spricka och ge plats åt de veck-

rika fjuniga bladen att veckla ut sig. Lind och lönn och asp, alla få de lif, saften sjuder inom dem, alla skynda för att hinna lefva, blomma och bära frukt i den korta sommaren.

Åh, hvad det doftar därinne längs skogens stigar, doftar af gamla löf, af mossor, doftar af själfva jorden, som man trampar på, doftar och lyser af hvitsippor och af frisk corydalis, som krupit upp ur almullen! Åh, hvilket lif och kvitter bland trädens kvistar, hvilken brådska med mjuka bon, och hvilket kärleksgnabb sedan allt emellan! Göken allena har ej tid att bo och bygga, han kan ej tänka på framtid och bråk med små ungar. Gökparet bara flyger och far genom lunderna våren igenom i ett enda kärleksrus och hinner knappast söka sig föda.

Kreaturens föras åter ut på bete och i åkrarna plöjes och sås och jagas efter de efterhängsna kråkorna, som vilja komma åt utsädet. Dagarna räcka nästan längre än krafterna hinna till, och det lider bra med arbetet. Männens rop höras från fälten, kvinnornas sång ljuder ur stugorna, hvilkas dörrar stå öppna, och om kvällen komma korna

långsamt vandrande hemåt längs stigarna med klingande skällor och otåligt och gladt råmande.

Ute i skären ligga iskallar ännu kvar längs någon skuggig strand, och träd och grönska äro försenade. Men det är ändå pulserande lif. Medan isflakarna ännu flöto omkring, kommo ejdrarna dragande i stora svärmar, liknande molnskyar, och knipor, skrakar, svärter och allor — alla ha anländt. Ejdern har spridt sig och ligger par om par vid klipporna och leker sin kärlekslek i lugna morgnar bland stänkande vattenkaskader, gudungen hvit och grön och svart och präktig i sin skrud, och ådan brun, så hon knappt synes då skäret ligger som bakgrund.

Dimmorna ligga fina och hvita på morgonen, men när den första svaga östanfläkten vaknat, drifver misten bort i form af stora lätta bomullsskyar, mellan hvilka himlen lyser blå. Då svärma de flyttande allorna omkring i små flockar, spridda ut längs hela kusten i tusende sinom tusental, då sjunga de sin rymden uppfyllande sång, så att det ljuder som fjärran hornlåtar. Det hviner af

fåglarnas flykt i luften, det glänsar af stänk, när de slå sig ned i sjön med ett brus, det sjunger och hvisslar öfverallt, och skott smälla från osynliga gevär, gömda i klippornas vettaskårar, medan ångare och seglare draga fram i farledernas tusende bukter.

Ja, våren har segrat, det är lif och lust och färg öfverallt, alstringsglädje i den ångande jorden, vaknad fröjd i alla blickar, njutning i hela naturen.

Så må då också vi stadsmänniskor lefva upp i ljus och värme, stänga skolor och kväfvande hyreskaserner och söka upp allas vår moder, naturen, som väntar oss med drifvor af hvitsippor, konvaljer och hägg, med björkdoft och friskhet, med hälsa för kroppen och vederkvickelse för den af stadens småsinne och larm uttröttade hjärnan.

Helsingfors 1900.

EN MODER.

Alltså har du kommit, min käre gosse — tack, tack för att du ville besvära dig med den långa resan. Det var visst ej så roligt att lämna lifvet därute, studierna, de stora städerna, den rika naturen och de präktiga bergen för att komma hit till ditt torftiga hem och se din gamla mor dö bort från dig och far — tack för att du kom — nu har jag er båda här invid mig — nej gråt inte, ser du all världens vetenskap skall ej kunna rädda mig, ty en röst talar i mitt inre lugnt och fast om att det lider till död — —

Men berätta mig mera om dina alpbestigningar, mera om de branta topparna, som täckta af den eviga snön, badande i solens ljus, liksom djärfva idéer och tankar stiga upp i rymden. Jag blir ej trött däraf och jag hör så gärna därpå. Vet du jag känner

mig så underlig, det är alls icke som om jag vore nära en mörk graf, hvori min stoft-hyddas skall varda till jord igen, utan jag har tvärtom en förnimmelse af en fullständig harmoni, jag känner mig frisk i min sjukdom.

— — — — —
Du frågar mig med blicken — du vill ej göra det muntligen — du är rädd för att jag skall tala mig trött. Jag skall svara dig, min gosse, jag förstår dina tysta frågor. Far skall aldrig kunna förklara dig det där — du är för tystlåten far, du — —

Jo, ser du, jag växte upp borta på landet i ett hem, omgifvet af en stor gammal trädgård, hvori jag vandrade omkring, drömmande ungdomens drömmar. Min läsning, som min gamla fader utvalde åt mig, ledde drömmarnas vägar bort från småsinthetens gränder och till sällskap med stora aflidne män, andar, som varit mänsklighetens välgörare, och naturbeskrifningarna väckte min fantasi till rikt lif. Tänk, jag, barnet, jag satt där i trädgården och läste, och jag såg härliga landskap öppna sig för mina blickar,

äppleträden i blomning förde mig ned till de trakter, som stå hvita af blomstersnö om våren, de stora träden förvandlade sig till väldiga cedrar, och om kvällen gick jag ofta upp på utsiktsberget för att se ut öfver en vidare horisont. Då formade sig allt, som jag såg, efter mitt inres önskningsar. Jag såg glänsande haf, öfver hvilka stora ångare gled, dragande gyllene fåror, byarna blefvo stora städer med skinande hvita hus, och molnmassorna, som tornade upp sig under åskväderstider, voro alper, hvilkas toppar glimmade röda i aftonsolens sken.

Ser ni, gamla mor är ännu en smula poetisk. Nu hvilar jag ett ögonblick.

— — — — —

Ja, och där växte småningom upp inom mig en stark lust att i verkligheten se allt detta, som jag drömde om, att få taga en verksam del i det rörliga lifvet, att få skåda ut öfver haf och vidder, att se de väldiga alperna — att komma bort från låglandet, ja, jag började nästan tycka, att lifvet därhemma var enformigt och hvardagligt, och att den vackra trädgården var vanvårdad och ful.

Så blef det vår och grönt och björkar-
nas och asparnas kronor besattes med långa
fransar, glänsande som brons. Sipporna slo-
go ut, fåglarna kommo och kvällarna blefvo
varma. Då kom far — ja han var ung och
sprättig då — och så började han se på mig
och jag på honom, fast jag ej ville. Nej, jag
ville ej, ofta satt jag uppe på utsiktsberget
bara för att väcka mina gamla drömmar om
alperna och vidderna till starkare lif och få
dem att tränga undan allt detta nya. Men
det hjälpte ej. Det nya tvang sig på med
en oemotståndlig berusning, på samma gång
som jag med vemod såg det gamla, de gamla
känslorna — icke dö — men skjutas undan.
Och så lade jag min hand i fars hand en
kväll under blommande häggar. Hvar har
du din hand nu far, räck mig den igen — så.

— — — — —
Nu blef det snart slut med drömmarna
om höjder och vidder — de formade sig
annorlunda nu. I dalen skulle jag bli och
bo, och där blef jag och där bodde jag —
men det var en dal med doft och fågring,
där funnos rosor och konvaljer, och linnean

slog ut i skogarnas dunkel. En rödkindad småtting växte upp vid vår sida i dalen, medan far och mor sågo åren sakta gå, ett om ett, och med fröjd observerade, hur känslor och tankar väcktes hos den lille, och hur de utvecklades mer och mer. Den lille var du, min käre gosse. Ja, det bodde en innerlig lycka i dalen bland blomstren, en lycka som den unga flickan aldrig fullt kunnat ana, medan hon låg i det gamla hemmet på trädgårdsoffan och såg på molntornens glans. Ja, tack far, för att du förde den drömmande flickan till lifvets lefvande verklighet — tack!

— — — — —

Nej, låt mig bara tala nu, när jag engång är i farten. Ja, jag tackar er båda hjärtligt för all den lycka, som kommit mig till del, för allt hvad ni gifvit mig. Jag är nöjd och lycklig ännu i döden — som alls ej synes mig svår. I stället för den dödens fasa, som jag hört så talas om och läst om, är det, som jag redan sade, en förunderlig harmoni inom mig — inga plågor mer, endast matthet — och så dessa sällsamt sköna accord — hvilkas orsak och ursprung jag ej helt och hål-

let kan precisera — jo kanske kan jag det ändå — det slog mig just nu, när jag mötte din blick, min käre gosse. Men jag skall hämta mig litet.

— — — — —

Jo, det var din hemkomst, som bragt det harmoniska inom mig till sin höjdpunkt — den väckte till fullare lif en känsla, som tidigare låg därnere på djupet — nu har den svällt ut att förljufva mina sista stunder. Den har gjort sig gällande alltid, då jag läst dina kära bref, min gosse — ser du, det är ungdomens poesi, som vaknat upp i full blomstring, det är uppfyllelsen af alla mina drömmar uppe på utsiktsberget, som verkar denna lyckliga känsla i dödens närhet. Se, mitt barn — ja du är ju i alla fall mitt barn, så gammal du är — se, du har nått det, som jag fantiserade om, du har sett de glänsande hafven, de stora städerna och det pulserande lifvet, du har studerat i vetenskapens hufvudgårdar, du har sett ut öfver ändlösa vidder och bestigit de höga alperna, hvilka i sin snöskrud lysa röda i aftonsolen och likasom väldiga idéer och tankar sträfva upp

mot rymden — du har sett allt detta och nått det — och då är det ju som om jag själf skulle gjort det — ser ni, detta måtte ändå ha varit innebörden af alla de ungdomliga drömmarna — ja min gosse, din gamla mor har lefvat flere lif, fars och ditt — och hon har varit lycklig af edra framgångar, hon har tyckt sig ha del i allt hvad ni uträttat — och detta medvetande, som nu klarnat till visshet, det måtte vara detta, som likt en hymn ljuder för mig och fyller mitt inre med lifvets fullhet i döden och förtager dess udd“.

— — — — —

UR EN DAGBOK.

Den 3 maj.

Ett år sedan, icke längre? Hvad detta år synts mig långt, och hvad det lärt mig mycket!

Hur gammal skulle hon nu ha varit? Låt mig räkna efter. Jo, hon hade nu varit trettio år, eftersom Signe är sex.

Vi ha varit ut till grafven i dag, Signe och jag, och prydt den med blommor. Hur lyckligt att barnets sorg dock så lätt förgår! Signe tyckes ej mera finna lifvet så sorgligt och märkvärdigt därför att hennes mor är död. Lyckliga ålder!

Det är numera bara någon gång minnet af modern vaknar upp, och då kan i Signes lilla hjärta uppstå en häftig längtan efter den, som var hennes bästa hjälp och hulda vän.

Under det förflutna året har jag försökt i någon mån ersätta den aflidna. Hur löjligt

och dumt bar jag ej mig åt i början! Det var tusen saker, som jag ej kunde, som jag småningom måste lära mig, och som Signe måste lära mig. Jag kände mig först ungefär lika hjälplös som Robinson på sin ö med alla dessa små kläder, med alla dessa tankar, med alla de barnsliga frågorna, som äro så svåra att besvara.

Jag minnes t. ex. ännu mycket väl, huru jag några dagar efter dödsfallet visade min okunnighet och dumhet. Jag hade lyckats kläda på Signe så där tämligen utan anmärkingar från hennes sida, och när hon var färdig, tyckte jag hon var ovanligt väl klädd. Så gingo vi in till kaffebordet.

„Får jag slå i kaffet, pappa, jag kan nog?“

Sannerligen jag hade hjärta att neka, jag höll i alla fall min hand i närheten för den händelse, att hjälp skulle behövas. De små fingrarna fattade bestyrsamt kaffekannans handtag, och koppen fylldes småningom. Till slut började den lilla handen darra, och kannan sattes ner med en liten smäll.

„Det var tungt, men koppen blef full

ändå," sade Signe, röd i ansiktet och triumferande.

„Nu slår jag i stället åt dig.“

„Men inte brukar Signe få kaffe!“

För att dölja min förlägenhet sade jag då, att hon ändå i dag skulle få en half kopp.

„Är det för att mamma är död?“

„Ja, det är fördenskull.“

„Får jag alltid härefter kaffe?“

„Nej, bara någon gång.“

„Ja, mamma är ju inte heller död — hon är ju i himlen. Kan hon se därifrån, hur vi dricka kaffe?“

„Kanske“ — jag visste ju inte hvad jag skulle svara.

„Men taket är ju i vägen.“

„Nå då lär hon väl inte se oss.“

„Om hon såg, så nog tyckte hon att Signe var bra duktig, som kunde slå i kaffe åt pappa.“

„Det gjorde hon nog.“

„Pappa, inte förstår Signe riktigt det där, att mamma är begravad i jorden och är i himlen ändå?“

„Ja, i dag skall Signe också få en kaka, och så gå vi ut att promenera.“

„Hvart då, till torget?“

„Ja till torget.“

Lyckligtvis fick jag den lilla hjärnan att arbeta i annan riktning.

Sådana resonemang ha vi haft allt som oftast, och vanligen är det jag, som kommer till korta. Inte begriper jag, hur mödrar reda sig med sådant.

Under årets lopp har jag dock kommit litet mera underfund med hur man skall bete sig, när man har en sexårig dotter att sköta och uppfostra, eller man kan kanske hellre säga, att Signe kommit underfund med hur en sexårig flicka skall uppfostra sin far.

I hvarje händelse har hon i sin hjälplöshet slutit sig till mig med sitt lilla hjärtas hela värme och tillgifvenhet, och vi skola fortsätta att uppfostra hvarandra.

Hvilka förändringar på ett år!

Den 10 maj.

Hur vackra dessa vårmorgnar äro! Våren har också kommit tidigt i år med värme och grönska på marken. När jag slår upp dörren till verandan, strömmar all världens solsken emot mig, och en ångande jordluft förnimmes. Björkarnas allra minsta mössöron glimma som guld och bofinken sjunger. I den gamla alen hvisslar en stare en sång om sin kärlekslycka. Jag tar mitt arbete ut på verandan och skrifer i mina protokoll en stund, Signe skall ännu sofva. Men det vill inte bli något af med arbetet. Härliga vårmorgnar och protokoll höra tydligen icke tillhopa.

Jag går in i Signes rum och drar ifrån gardinerna och låter solen lysa in och sätter mig vid hennes säng.

Hur varm och mjuk hon hvilar i den lilla bädden, hvit och len som svandun! Hur vackert det rosiga hufvudet hvilar på dynan, omgifvet af det gula håret. Jag vet ej, om våren gör det, eller hvaraf det kommer, men jag känner mig nästan lycklig, där jag sitter med den sofvandes lilla hand i min, lycklig med minnenas vemod blickande genom lyckan.

Signe vaknar ej och jag väcker henne icke. Jag njuter af att sitta vid hennes bädd på detta sätt med den nyvaknade våren där- utanför, med fågelsången, som klingar in genom fönstren, och med det strålände solskenet öfver världen.

Jag har ju aldrig varit poet, men jag tycker, att det jag känner, borde kunna omsättas i poesi. Om jag kunde skrifva vers, skulle jag nu skrifva en dikt, som innehölle ungefär följande:

„Vakna min lilla, vakna, stå upp ur bäddens mjuka hägn, varm som en fågelunge och hvit och fin som svandun.

Vakna min lilla, vakna, bada din hvita kropp och din röda kind med källans klara vatten.

Kläd dig i hvita kläder, så gå vi ut på en solljus stig under doftande björk och hägg, medan lärkor drilla.

Jag vill föra dig ut på en grön äng, där liljekonvaljer blomma.

Vakna min lilla, vakna, säg godmorgon kvittrande gladt, så gladt som bofinken sjunger utanför fönstret.

Vakna min lilla, varm och fin, så gå vi ut bland konvaljer!“

Och så vaknar Signe, öppnar ögonen, och mellan ögonfransarna sänder hon en strålande blick emot mig.

Den 15 maj.

För ett år sedan trodde jag, att det skulle bli rent af omöjligt för oss två, Signe och mig, att draga oss fram genom lifvet tillsammans. Det syntes, att på mig vältats ett ansvar, som jag aldrig skulle kunna motsvara.

Nu har det i alla fall gestaltat sig annorlunda, icke så, som skulle ansvars känslan försvagats, nej, tvärtom, men jag har fattat mod, jag tror själf att det skall lyckas oss. Saken är bara den, att jag förut tänkte alldeles för mycket på mina protokoll och för litet därpå, att lifvet i själfva verket fordrar något annat af mig. Förr tyckte jag sysslandet med de där skrifningarna var mitt lifs egentliga ändamål, d. v. s. jag var genomträngd af den känslan, ehuru jag ej visste däraf, jag

hade aldrig reflekterat öfver saken. Signe har lärt mig annat, Signe har lärt mig, att protokollen äro bara ett medel att lefva, en bisak, medan lifvet själf, det att lefva, är hufvudsaken.

När jag nu kommit till denna insikt och tänker på, hurudan jag förut varit, finner jag att åtskilliga af mina år helt och hållet blifvit förfuskade. Där har jag suttit och läst luntor och skrivit luntor och bråkat med pengar för att kunna hålla det elegant hos oss, för att kunna lefva med, som det heter, ehuru min aflidna hustru inte var särdeles fallen för ett dylikt stort sällskapslif och icke gärna var med därom. Jag var fattad af hvirfveln och hade begynt hvirfla med.

Hur klart ser jag icke nu, hur ringa verklig fröjd ett dylikt lif innebär, hur ihålig denna stadens uppslupna glädje är. Det måste allt komma inifrån, lyckan, glädjen, förmågan att lefva.

Det har du lärt mig, Signe! Hur glad är jag icke nu, trots den sorg, som aldrig försvinner, hur lyckliga äro vi icke med hvarandra, och hur litet af denna världs goda

behöfva vi ej i själfva verket! Vi äro glada öfver smörblommorna vid vägen, öfver häggblomstrens doft, öfver fåglarnas sång och solens glitter på sjön, vi äro glada öfver vänliga människors blickar och skratt och små pladdrande barn, som vi möta på våra promenader i parken.

Öfver så litet äro vi lyckliga, Signe för att det hör till hennes ålder, och jag för att jag lärt, hur mycket detta lilla är.

Jag är lycklig och glad öfver Signe själf. Hur mycket är hon ej i all sin barnslighet och litenhet. Hvad kan det ej finnas hos henne, hvad kan det ej bli af detta lilla frö, blott det får utvecklas rätt under blå himmel och sol.

Ja, jag tror på mig själf, jag tror, att jag skall kunna leda hennes möjligheter till utveckling, jag skall åtminstone göra hvad jag förstår, det skall bli mitt lifs uppgift och mål — medan protokollen härefter bli bara en bisak, ett medel.

Den 20 maj.

Här komma fastrar och mostrar och tala om Signes framtid, om hennes skolgång — om det också är för tidigt ännu, kan och bör man ju i alla fall tänka därpå, det skadar ju ej att resonnera.

Nå ja, jag låter fastrar och mostrar resonnera. Själf är jag mest tyst, tills det behagar mig att meddela dem, att jag tänker hålla skola med Signe själf.

„Du skola! Kors hvilka idéer!“

„Jag skall hålla friluftsskola.“

„Hvad är det för något? Skall hon lära sig läsa i fria luften, eller hvad menar du?“

„Läsa? Det kan hon börja med senare.“

„Men det är väl det första? Så har det varit i alla tider, så vidt vi minnas.“

„I friluftsskolan skola vi mest prome-

nera, se på växter, stenar och djur, ro på sjön, gräfvä i jorden, betrakta stjärnhimlen, se på böndernas arbeten och sådant vidare.“

„Det måtte bli en besynnerlig skola.“

„Ja, åtminstone intressant. Det gäller att gräfvä upp mina glömda kunskaper, att studera och att inplanta hos Signe kärlek till naturen, redan från det hon är liten. Sedan, när tiden är kommen, skall jag öfverlåta åt någon af er att lära henne läsa.“

„Du tycks tänka uppfostra henne till något slags mirakel.“

„Jag vill bara undvika den vanliga skolans nivellerande inverkan, jag vill undvika dess uppfostran.“

„Du tycks hålla på att utbilda dig till poet.“

„Kanske det.“

I själfva verket har jag nog rätt mycket tänkt på det där med skolan och beslutit göra som det ofvan anförda samtalet anger. Hvarför skulle jag inte göra så? Jag kan så väl tänka mig, att man hos barn kan inplanta — nej, det är ej det riktiga ordet — väcka kärleken till naturen och lifvet genom

att småningom låta dem se det ena efter det andra, tala om det man ser, framhålla olika egenskaper, samtala med landtfolket vid deras göromål och se på plöjning, sådd och skörd, verktyg och slöjd, fiske m. m. Man måste ju på detta sätt enkelt och lätt kunna lära barn botanik, zoologi, etnografi, geografi, hydrografi, geologi, religion, matematik, ja t. o. m. språk — förutsatt att man själf kan allt det där och att man har förmåga att lära, att föra samtalet så, att det uppfattas af barnahjärnan, att välja den riktiga åldern för det ena och det andra.

Sex sju år! Vid den åldern är det ju för tidigt i allmänhet. Jag hade väl heller icke talt om min afsikt, om inte fastrar och mostrar bråkat med mig.

Vid sex sju år kan man i alla fall redan strö ut mat åt små fåglar, se hur blomstren utveckla sig och lära sig se hur vackert det är i naturen.

Men hvad tjenar det till att orda om skolan. Undervisningen går ju med allt det andra, den är ju bara en del af uppfostran, inte kommer det så mycket an på om man

vet det eller det, det gäller hufvudsakligen att få en utbildad känsla, ett varmt hjärta.

Emellertid skola vi i dag ännu fara ut till landet och se till hvad vi kunna göra åt trädgården. Signe skall ha sin egen jordlapp, gräfva och så. När jag talar om detta med henne, blir hennes blick som solsken, de små knubbiga händerna slås i hop af fröjd, och vi vandra ut hand i hand.

Därute sjunga fåglarna och jorden är uppfylld af lefvande lif. Hvarför skulle inte vi två också kunna lefva utan att vara poeter och mirakel.

„Hvad tycker du Signe?“

Den 25 maj.

I dag har tjänsteflickan varit ute i staden på ett ärende och Signe har gått med.

När de återvändt kommer Signe till mig, där jag sitter vid mina papper.

„Pappa, Fia säger, att om Signe ej hade dig, så hade Signe ingen att vara hos, sedan mamma kommit till himlen.“

„Nå ja, men Signe har ju fastrar och mostrar.“

„Signe skulle ej ha något hem att bo i, ingen säng att sofva i, ingen mat, ingenting.“

„Signe har ju fastrar och mostrar, som skulle ge Signe allt det där.“

„Hvarifrån får du då allt sådant, pappa?“

„Jag förtjänar med mitt arbete.“

„Kan inte Signe också förtjäna?“

„Har du inte det bra nu då?“

„Jo, men om pappa skulle fara till himlen.“

„Pappa dör inte förrän Signe blir stor.“

„Mamma for också bort från Signe“.

„Mamma måste fara, men pappa måste inte, pappa måste bli här — hur är det nu med Signes nya dockvagn, passar den bra åt dockan?“

I mitt sinne är jag rasande på allt tjänstefolk. De tyckas inte vara några pedagoger. Att prata sådant med barn!

Signe går att hemta sin dockvagn och kommer dragande den efter sig. Plötsligt lemnar hon den och springer fram till mig, kryper upp i min famn och trycker hela sin lilla varelse intill mig.

„Hvad du är snäll, pappa, nya kläder ger du åt Signe, nya kängor, och leker med Signe och allt möjligt.“

„Nå, nu se vi på dockvagnen.“

Om jag skulle dö — hvad blefve det då af Signe. Mitt sinne uppreser sig mot denna tanke. Jag kan ej mera tänka mig, att hon skulle kunna lefva utan mig, lika litet som jag utan henne.

Arm och sorgsen var jag, tröstlös stod jag vid grafvens kulle och gret, men du, du lilla, lade din mjuka hand i min.

Du såg i mina ögon som barnet ser, med oskuld och förtröstan, och du gaf mig en ny lycka.

Jag vill göra dig lifvet gladt och ljust som en söndagsmorgon med sol, när vågorna spela.

Arm och sorgsen var jag, men du lade din barnahand i min och gaf mig en ny lycka.

Den 27 maj.

Lilla Signe mår ej bra i dag. Jag ser att hon är blek och fryser ibland. Hon går ej ut, utan sitter inne med sin färglåda och sina dockor. På eftermiddagen får hon hufvudvärk och vill själfmant lägga sig. Om ett par timmar vaknar hon åter upp och har feber. Hon mår bättre, säger hon, men läkaren är redan tillkallad. Han kommer, ordinerar något smått till natten och lugnar mig med att det bara är en liten förkylning, som snart går öfver.

Vi dricka te till kvällen, och jag sitter vid Signes säng, hållande koppen och stödjande hennes varma hufvud. Jag märker att hon har en smula feber. Så säger hon godnatt och sluter de matta ögonen samt har inom kort somnat in. Hennes sömn är

ej normal, ty hon kastar sig af och an. Sedan jag makat täcket noga omkring henne, sätter jag mig vid skrifbordet.

Jag sitter och tänker, hur vi skola ha det i sommar på landet, hvad vi skola prata om vid våra promenader, hur vi skola begynna med den där friluftsskolan — kanske inbjuder jag någon annan liten flicka till sällskap i skolan — hur vi skola börja ro och fiska. Jag ser oss sitta på verandan där ute, när passagerareångarena fara förbi, någon ombord viftar åt oss utan att begripa, hur skönt vi ha det i vår afskilda vrå.

I mina drömmar glömmmer jag hardt när att hon, som skall vara min följeslagarinna, ligger till sängs och har feber.

Jag sätter mig vid hennes säng. Hennes händer äro varma och röda, kinderna bränna, hon mumlar afbrutna satser, ord utan sammanhang. Febern har tydligen tilltagit.

Jag blir orolig och telefonerar till doktorn, som lugnande menar, att barn ofta pläga bete sig på detta sätt, då de ha en smula feber. Det är ingenting att oro sig öfver, och han lofvar komma tidigt följande mor-

gon. Jag drager en länstol intill sängen och ämnar tillbringa natten i stolen. Jag faller i halfslummer, hvarur jag väckes vid ringaste ljud. Som i en dröm hör jag uret slå sina bestämda slag, jag hör en vagn fara förbi därute, och jag ser månen långsamt vandra öfver himlen med sitt milda, guldfärgade sken.

Den 28 maj.

Läkaren har varit här och sagt just ingenting. Man måste vänta, menar han. Men jag är orolig. Jag börjar förstå, att sjukdomen kan taga en vändning till det sämre. Kanske blir det skarlakansfeber, som är gängse i staden. Hon har kanske blifvit smittad på gatan af en förbigående person. I en stad, denna onaturliga samlingsplats för godt och ondt, är man utsatt för allting. Staden är den girige, som ej släpper oss ur sina klor utan att utsuga och utarma oss, staden är de lekamliga och andliga sjukdomarnas härd, ur hvilken ingen kommer utan brännmärken. Staden har gett oss feber, har gett Signe feber.

Den 29 maj.

Jag har suttit i länstolen natten igenom med Signes hand i min. Febern ökas, Signe är nog allvarligt sjuk. Doktorn har kommit på morgonen. Han förordnar och ordinerar.

Den 30 maj.

Blekare blir hon för hvar dag som går, de fina lemmarna bli magra och genomskinliga, och febern och frossan skakar den stackars späda kroppen. Jag hör ibland, hur hon i ett slags yrsel talar om sin mor, och jag blir ångestfull af att höra det, när det är tyst i huset nattetid och fönsterbågarnas skugga faller in på golvet som ett svart kors. Hvad ären I till, I läkare, om I ej kunnen fördrifva det onda ur barnens kroppar, hvad skolen I kunna göra om inte hålla barn och unga människor vid lif — det måste man kunna fordra — de gamla må dö, de måste dö enligt naturens ordning, men de unga skola lefva. Gören er plikt, rädden mitt barn, eljes kallar jag er charlataner!

Doktorn påstår, att jag bör sofva, att jag

vakat fyra dagar och nätter med ens, och att jag ej kan hålla ut längre. Jag ej kunna hålla ut! Jag trotsar både doktorn och döden, jag vet att jag hårdar ut och att jag skall lefva så länge mitt barn lefver. Dör Signe, då må jag också dö.

Den 31 maj.

Det jag nu skrifver hände den ofvanan-
gifna dagen, ehuru jag först senare gjorde
anteckningen därom.

Doktorn har gått, och det är åter natt.
Han har intet kunnat göra för att lindra den
lillas plågor, jag har varit nervös och nästan
grälat med honom.

Jag sitter i länstolen med Signes hand
i min. Månen glider sakta fram öfver him-
len, och skuggan af fönsterbågarnas kors fal-
ler åter på golvet vid sänggafveln. Det är
dödens tecken, ve, ve, ve!

Signe min kära, plågas ej så, jag är här
vid din sida och skall förjaga allt ondt från
ditt läger, döden skall ej få gästa vårt hem.
Blif frisk, du lilla, det är din far som talar
med dig, känner du inte rösten, det är jag,

som klädt dig, lekt med dig, svept täcket omkring dig, och som ej kan lefva utan dig, blif frisk, du kära, stå upp, stå upp, så gå vi ut på ängen bland konvaljer . . .

Så ser jag tamburdörren ljudlöst öppnas och liemannen inträda, skelettets reffen afteckna sig mot tapeten.

„Haf barmhertighet!“

Men nej, liemannen svarar ej, skrider bara långsamt fram emot mig.

„Se då, benrangelsman, hur vacker hon är, hvarför skall hon ej få lefva? Låt henne lefva, och låt mig dö!“

Men nej, liemannen har inga känslor, ingen misskund — så skall då ej heller jag ha någon misskund med honom.

Bloden stiger mig upp i hufvudet, jag blir rasande, springer upp, rusar efter min goda gymnastikstaf och ställer mig hotande i dödens väg, i nästa ögonblick slår jag till och hör liens bett klingande falla till golfvet i små bitar, jag rammar till ännu en gång och benstommen sviktar, ännu ett slag och ännu ett, den toma hufvudskålen krossas, och

benranglets kotor falla brakande tillhopa i en hög på golvet.

Men i följande sekund ha kotor och ben åter fogat sig tillsammans, lien blixtrar hel och hvass i månljuset, jag lyfter, samlande all min kraft, åter stafven, men är i nästa ögonblick öfvermannad och ligger nedpressad på soffan. Jag känner hur mitt hjärta klappar, jag vet att mina ögon stirra, jag ser bleka ansikten omkring mig, jag känner att döden har ändrat afsikt, han skall taga mig och låta Signe lefva. Jag känner en oerhörd glädje öfver att få dö i stället för Signe, hon skall lefva, lefva och vandra fram sin stig under doftande björkar ut till ängen . . .

Och liksom rusig af glädje bryter jag ut i ett skallande skratt, tills jag slutligen ser allting försvinna för mina ögon och känner mig sjunka in i ett stort mörker.

Den 2 juni.

All världen hvilar i sorg, öfver all världen ljuder kyrkklockornas klang i den smärtfyllda stillheten . . .

Du var så god, du lilla, i din barnaoskuld, och du var så ren och klar som morgondaggens glittrande kristall.

Du var så ljuf som konvaljernas flyktande doft och den hvita rosens vällukt om våren.

Som den skäraste af fiolens toner, fin och spröd, för fin och spröd att dröja i jordens dam.

Och som konvaljens och rosens dofter ånga ut i den stora rymden, där de ej mera synas och kunna fattas, och som tonen dör, medan många ögon tåras, så dog du bort ifrån mig i våren och hvilar nu hvit i din hvita kista.

Ljuf är du ännu i din ändlösa sömn. Jag kysser dina älskade händer, som smekte min grofva hand kärligt.

Farväl, farväl, mitt jordelifs sista glädje och lust, och sof välsignad den långa natten.

Hvita blommor skall jag strö på den jord, som skall gömma din späda stofthydda, och när näktergalstonerna klinga i buskarnas skugga, skall jag sitta under kullens björk och drömma dig tillbaka till min sida.

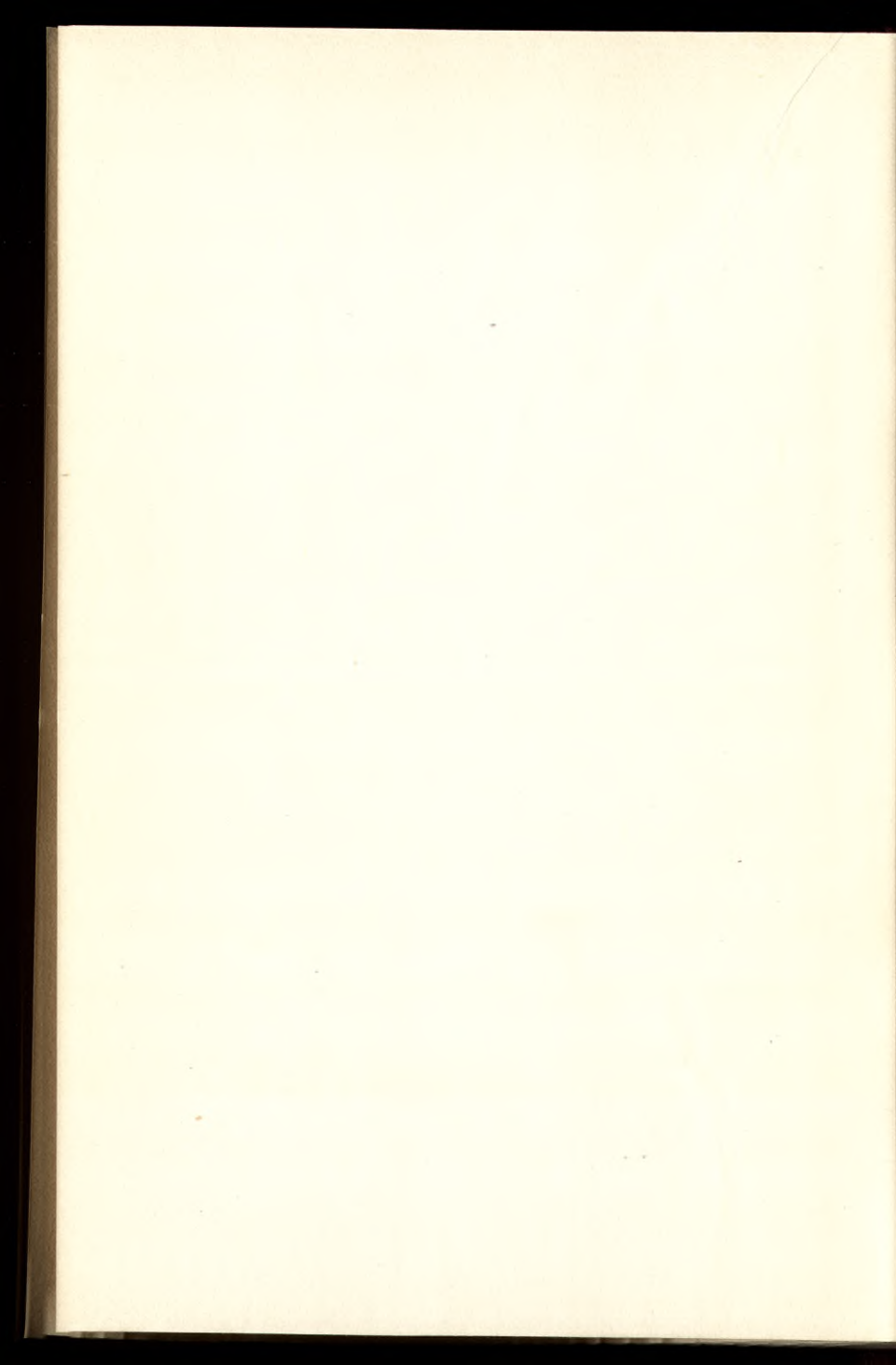
All världen hvilar i sorg, öfver all världen ljuder kyrkklockornas klang i den smärtfyllda stillheten.

Farväl, farväl, mitt jordelifs fröjd och lycka, och sof välsignad den långa natten.

KONSTNÄR EN MINUT.

I ett gammalt hus icke långt från Piazza del Duomo i Firenze hade man förvandlat port-hvalfvet till en enkel restaurant af den sorten, hvaraf det finnes hundrade strödda här och där vid de små tvärgatorna. Lokalen var lång och smal och vidgade ut sig en smula åt gårdssidan. Längs hvardera långväggen sträckte sig slitna träbänkar, och invid dem stodo rader af bord och stolar, likaledes af trä.

Värden på stället hade haft tur med sin lilla affär. Kort förrän han öppnade densamma, hade han gift sig med en ung, blomstrande, lombardisk flicka, i hvilken en och annan af gästerna snart förgapade sig. Det gick så långt, att en af desse, då hans kärlek af den unga hustrun ej i ringaste mån besvaredes, inne i osterian sköt sig en kula genom

tinningen. Härmed var affären säkerställd. Nya gäster tillkommo — alla ville ju se den förföriska unga frun — och en del af dem blefvo stamkunder, sedan de funnit, att värdinnans flinka händer serverade dem lika bra som de kvickaste kypares, kanske bättre och aptitligare — och så är ju en kvinnohand ändå alltid en kvinnohand, om man också bara får se på den.

Vittorios osteria samlade sålunda till sig en stor kundkrets, hvilken trufdes och höll sig kvar. Visserligen blef ju värdinnan äldre och förlorade sin dragningskraft, men i stället höll hon bättre efter kocken. I alla fall visste ju hvar och en hvad som händt för några år sedan, det låg ännu romantik i luften, och romantiken lockar.

Trädde man in i osterian vid middagstiden, fann man den upptagen af ett brokigt sällskap. Den trinde prästen med sin stora krage och sin bara runda fläck på hjässan hade sin bestämda plats vid en underofficer. De voro ställets honoratiores, uppehöll de dess anseende och gynnades därför synbarligen af Vittorio, som äfven hos kyparen Otello

inpräglat nödvändigheten af den yttersta höflighet och precision gentemot dem. Nere vid dörren höll en klunga italienska artister till — osäkert folk, som ibland inte egde en fyrk — uppe närmast disken hade studenterna sitt bord, och öfriga platser upptogos af jovialiska hyrkuskar i cylinderhattar, hvilka engång varit svarta och släta, korta och rödbrusiga karlar, hvilkas runda magar omslötos af durabla ljusrutiga västar, och arbetare i olika yrken. I en vrå hade en flock nordiska konstnärer, danskar, norrmän, svenskar och finnar, sitt stambord — äfven de mycket favoriserade, ty det hände någon gång, att en af dem fick en tafla såld därhemma, och då ställdes det möjligen till en rolighet, hvilken väl var af enklaste slag, men som på detta ställe syntes rent af storartad — tänk, två rätter mat, efterrätt, godt vin, kaffe och certosalikör à 30 centesimi glaset! Det var då åtminstone något annat än den evinnerliga maccaronin.

Vittorio och Otello gingo från gäst till gäst, läsande med svindlande hastighet mat-sedeln, som af praktiska orsaker aldrig fanns

skrifven. Den förre var ingen skrifkarl och den senare hade annat att göra. Men när de kommo bort till skandinaverna, fingo de hålla styr på sin tunga. Det skulle gå långsamt — eljes begrep man ju absolut ingenting — isynnerhet som studenterna pratade lifligt vid sitt bord och åkarne skrattade så att svetten rann. Det skulle gå långsamt, så man kunde följa med.

Men nu kom Otellos speciella gäst. Det var en ung, högväxt, smärt norska med stora, på en gång drömmande och glada ögon och ett lockigt ljust hår, som burrligt stod kring hennes hufvud och glänste i solskenet likt en gloria. När hon trädde in, vände sig studenternas hufvuden, och de italienska målarena mumlade något om Botticellis Primavera — hon fick också sedan lof bära det namnet, och det tyckte hon väl inte så illa om, eftersom Botticellis typer äro berömda för sin skönhet och grace. För att fermt och väl kunna få betjäna och servera den blonda norskan glömde Otello ofta både prästen och underofficeren, och om han fick en sekund ledig, hvilade hans blickar med

djup beundran på Prima vera — hon var tydliggen för honom ett högre väsende, där hon satt bland de andra, resonnerande om museibesök, hemlandsförhållanden och studier. Men hvarje gång Otello hörde Tiziano, Michel-Angelo, Donatello och andra italienska mästare nämnas, lyste en glimt i hans bruna ögon. Han var stolt öfver sina stora aflidna landsmän — kyparen Otello — stolt öfver att tillhöra denna nation, som ändå måtte ha varit något förmer än de flesta, eftersom man kom hit från länder och riken för att bese de konstverk, hvarmed desse smyckat sitt härliga land. Det hade uppstått ett slags förtrolighet mellan norskan och den flinke camerieren, ett slags klockarkärlek, hon trufdes bäst på den restauranten, intog alla sina måltider där, lärde sig under skämt och skratt en smula italienska, visade ibland i barnslig glädje för honom sina inköp och fick i gengäld mången god vink om lokaliteter, butiker, mässor och sådant, som för utländingar är ovärderligt att få veta — och Otello, det namnet var ju helt romantiskt!

Nu uppstod det allmän rörelse vid skandinavernes bord. Resa? — skulle hon resa — Prima vera, som redan vistats flere månader i Firenze — hon, som man redan lärt sig att betrakta som medlem af den ständiga kolonin — resa? Det var nu också en idé: att resa bort från Italiens vår! Ja, hon måste nu i alla fall, hon hade fått bref — det hjälpte ej att öfvertala, att locka henne med föreställningar om blommande mandel och acasior och om ljumma doftande månskensnätter med sång af näktergalar. Hon stod fast vid sitt beslut, och det skulle verkställas kanske redan i morgon. „O, signorina, signorina“, sade Otello och skakade på hufvudet, när han fick höra, hvarom fråga var, och inte just något mera — „signorina, signorina!“

På kvällen skulle kolonin i alla fall hålla afskedsfest för Prima vera, och det skulle bli en fest med blommor och gnistrande vin. Otello var uttröttlig i att styra och ställa. Han hade varit på ordentliga fester förr i världen, när han höll på med musiken — han hade besökt konservatoriet, men afrådts från

att forstsätta. Han visste hur man skulle arrangera det fint — brutna servetter, en blomsterbukett vid hvarje kuvert, en smal blomsterslinga bordet rundt, och ett par antika grenljusstakar af glas, Vittorios fädernearf, gifvande stil åt det hela — och längst inne i Prima veras servett en härlig, nyutsprucken ros — ljus och skär som hon själf.

På kvällen uppträdde nordborna i full gala, d. v. s. i hvad prydligt de möjligen kunnat åstadkomma i klädväg. Den som ej fått tag i något helgdagsplagg hade åtminstone köpt sig en stor hvit eller eldröd kravatt, och när Prima vera anlände i sin ljust blågrå sammetsklädning, togs hon emot med ett blomsterregn, och den vackra rosen, som låg i servetten, föll därifrån i hennes famn, och den fäste hon vid sitt bröst, gifvande den förtjusta Otello en tacksam nick.

Det blef en glad afton. Värddinnan på stället hade hållit efter kocken riktigt med allvar — det var en dråplig fisk, utmärkta kötträtter och legymer, vino rosso vecchio, marsala, kaffe och certosa, och det var en doft af nejlikor och rosor och narcisser, och

det var glada ord och en stämning af att vårens tid var kommen med drömmar, sväl-lande tankar om framtida dåd, och en stämning af att den hemlighet, som alla anat, nu skulle komma fram i det strålande ljuset — alla ville ju önska Prima vera lycka, och alla ville bära henne på sina händer.

Nu skulle man sjunga nordiska sånger, norska sånger till först. „Ja vi elsker“ fyllde lokalen med sina toner, och italienarna, som sutto längs väggarna för att se denna vårens fest, voro idel öra. Men då kunde Prima vera ej längre hålla sig. Hon reste sig, hennes smärta och höga gestalt i den blågrå sammetsdräkten tog sig präktig ut mot den gula väggen med blomsterguirlanderna, ögonen glänste, och det burriga håret glänste som en gloria. Hon reste sig och sade det förlösande ordet. Ja, det var sant, hon var förlofvad, nu när fjällar och fjordar stego fram på hemlandstonernas vingar, kunde hon ej längre behålla sin käraste hemlighet, hon skulle till Norge, där hennes hjärtevän var, där han redt henne ett hem på fjordens strand vid foten af fjället, där de skulle lefva i lycka

och kärlek, och dit hon skulle bringa med sig alla minnen från det soliga Italien.

Prima veras skål dracks med jubel af skandinaverna och ett ljudligt hurra genljöd i lokalen. Så blef orsaken till glädjen bekant för italienarne och i en präktig, unison lyckönskningssång bragte de henne sin hyllning, obekanta studenter, målare och arbetare, slutande sången med en sirlig bugning. Så drucko de alla för hennes välgång, Vittorio drack hennes skål, värdinnan drack hennes skål, och Otello drack hennes skål. Men medan en af de entusiasmerade italienska studenterna höll ett lifligt tal till nordens och Norges ära, försvann den flinke Otello. Han blef sedan funnen sittande på gatans trappsteg, gråtande bitterligen, men lämnades i fred med sin sorg.

Nu hade stämningen nått sin höjd. Skandinaviska sånger omväxlade med italienska, alla bildade numera ett enda stort sällskap, där alla sade något och alla förstodo hvarandra, det må sedan ha talats italienska, svenska eller danska. Vittorios guitarr hemtades fram för att gifva ton, och glädjen stod högt i tak.

Plötsligt slogs gaddörren upp, och in kom Otello, torkande bort den sista tåren med rockärmen. Med häftiga steg och glänsande ögon nådde han sällskapet, fick fatt i Vittorios guitarr och sprang upp på ett ledigt bord, fick ton och sjöng en italiensk gatuserenad med en röst, som vibrerade af rörelse. Italienarne, som i början ville tysta ned den stackars kyparen, förstummades snart och lyssnade nästan andäktigt till sången. Många gånger förut hade man hört denna serenad, men aldrig hade den sjungits med sådan värme, lidelse och konstnärlighet som nu, och aldrig förut hade den slagdängan lockat fram tårar i åhörarnes ögon.

När Otello slutat och steg ned från sin tribun, skyndade Prima vera fram och tackade honom med en stor, varm tår och en handtryckning — då böjde sig Otello hastigt ner och tryckte en kyss på det hvita, fina skinnet och försvann så ut på gatan, där månen lyste ned mellan de gamla, svartnade husen.

Då sällskapet en stund efteråt vandrade fram längs Viale dei Colli, mellan dess dof-

tande buskar, allvarliga cypresser och blommande kastanier och acasior, där näktergallar sjöngo i snåren kring de hvita, månbelysta villorna de och där eldflugorna glimmade som gnistor, då var det vår öfverallt, vårens lifslust och vårens vemod i stämningen, icke många ord, men många tankar och känslor — och ingen tänkte en skämtande tanke om camerieren, han som blifvit konstnär för en minut, ehuru man i konservatoriet påstått, att han var alldeles omöjlig.

Men den i sällskapet, som var filosof, han talade slutligen och sade, att denne Otello var på väg att blifva en rik man — han hade graflagt en dröm, som visserligen från början var barnslig och omöjlig, han hade svept den i Firenze-månskenets hvita svepduk ute på gatans trappsteg — och ju flere grafvar man har att dröja vid ibland, desto rikare är man — det var nu hans filosofi.

Följande morgon voro skandinaverna nere vid järnvägsstationen och blomsterprydde den unga norskan, så hon i sin skrud liknade Botticellis sannskyldiga *Prima vera*. Äfven Otello infann sig med en enda stor och skär

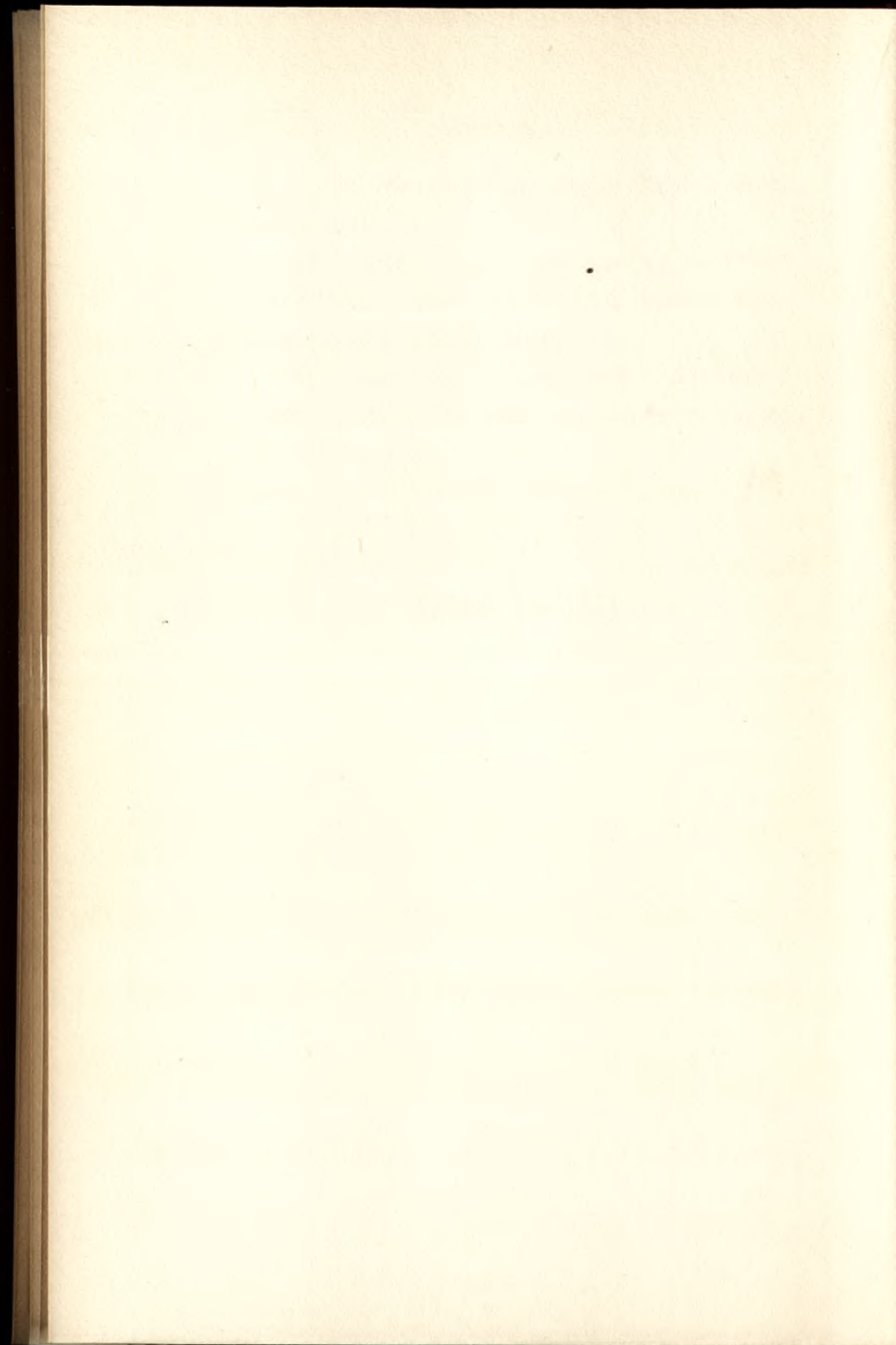
ros, dylik som den han dagen förut insvept i servetten.

Så reste Prima vera mot norden, beströdd med Firenzes blomster — hon nickade gladt så länge hon kunde synas.

Men det ligger fortfarande romantik i luften på den där lilla osterian nära Piazza del Duomo . . .

GIROLAMO.

Medeltidens stora, ståliga Ferrara var smyckadt till fest. Höga gäster hade anländt och mottogos glänsande. Gatorna voro prydda med mattor och blomster, och brokiga kläden och fanor hängde ut ur fönstren. En praktfull procession tågade fram, medan folket dels jublade, dels såg därpå med lystna och afundsamma blickar. Gyllenstickade kläder och adelns och hofvets lysande kostymer bildade jemte de andliges dräkter en färgrik flod, i hvars vältande böljor vapen blixtrade mot solen, och bland hvilka en prästerlig hufvudbonad stack upp här och där, och däri en präktig baldakin gungade liksom buren framåt på flodens vågor.

Ferrara var smyckadt till fest. Det var jubel, glam och sång, där processjonen drog

fram. Men när det lysande tåget drog förbi Niccolos präktiga hus, stod där i fönstret en yngling och såg ner på den framskridande flo- den af utstofferade människor, bland hvilka han äfven igenkände sina föräldrar. I djup begrundan stod han så försänkt, betraktande tåget med flammande blickar och samman- pressade läppar. Snart skulle det försvinna — tänkte han — i det fyrkantiga, tornbeprydda slottet, där skulle dessa furstar, höga herrar och damer fördela sig i de stora salarna, där borden stodo dukade med sällsynta orienta- liska porsliner, venetianska glas, kostliga rät- ter och Italiens yppersta viner. Där skulle man njuta af det bästa landet kunde bjuda, där skulle tömmas gyllene bågare och lärda och skalder tala sirliga, vackra ord, där skulle riddersmän öfverbjuda hvarandra i hyllning och belefvenhet gentemot de skönaste damer, medan under det tjocka golffet fastkedjade fångar försmäktade af törst, ledo af hunger och förtärdes af förpestad luft och sjukdo- mar.

Orörlig och försjunken i dessa tankar följde Girolamo, där han stod i sitt fönster,

med blicken dessa furstar, hvilkas rikedom var vunnen genom rof och plundring, dessa ädlingar, hvilkas enda diktan och traktan var en lefnad i vällust, och dessa damer, hvilkas ögonkast brände som eldstrålar, dessa andlige, hvilkas lif och lära ofta hade intet att göra med hvarandra.

I nästa ögonblick ryckte han till, och ett drag af smärta spred sig öfver hans ansikte. Äfven hon var med, den skönaste af dem alla, hon som syntes honom vara det renaste och högsta af allt jordiskt, som förekom honom som en uppenbarelse från en annan värld, när hon plögade besöka hans föräldrars hus, och sjöng till lutan för modern. Äfven hon skulle vara med däruppe i slotets gemak, där denna världens håfvor framlades, där människorna, förgätande gudsbelätet inom sig, gåfvo sig hän åt festens njutningar, åt lust och fåfänglighet, dränkande hvar alvarlig tanke i rusande vin.

Ännu långt efter det procession försvunnit i gatans krök och sorlet aftagit, dröjde Girolamo kvar vid fönstret, till dess han begaf sig in i sitt lilla rum, som vettade mot

trädgården. Det arbetade inom honom, han ville söka tröst i sin sorg, men Thomas Aquinas hade i dag ingen tröst för den längtande, ej heller bibeln. Då tog han ner lutan och spelade sitt hjärtas stämning, spelade lifvets elände och människornas förfall, spelade Guds vrede och straff, tills extasen färgade hans bleka kinder högröda och ådrorna stodo sväl-lande i tinningarna. Kastande lutan ifrån sig, grep han så fjädern och skref:

„Så ser jag då omstörtad hela världen
och utan hopp tillintetgjord.
All dygd och heder, alla goda seder
förtrampas, så ock ljusets ord.
Men den är ärad, som af plundring lefver,
som af sin nästas blod sig när.
Som icke skyr att rövva kvinnor,
men ständigt mera guld begär,
som segrar genom våld och list,
och icke aktar Herren Krist.“

Så uselt var då lifvet på denna jord,
som dock egde så mycket skönt. Himlen
log ju klar och blå däruppe, hafvet lyste

med underbara färger, solen förgylde nejden, sken på fältets grönska, rosorna doftade längs trädgårdens gångar. Men uselt var lifvet, som drog fram i all denna härlighet, högfärd och falskhet hade intagit människornas hjärtan. Och hon, som var lik en Sarons lilja och en ros från Damaskus, där hon plögade sitta vid trädgårdens springvatten, hon hade kommit med i allt detta, henne hade man fått dragen in i detta lif, där man lefde, som viste man ej af en morgondag med veder-gällningens frukter. Hon, som vuxit upp i Dantes och blommornas stad, hon hvars familj fallit offer för Mediceernas ränker och förvisats från hemstaden, hon var med om dessa fåfängans och njutningslystnadens excesser! Man hade lockat äfven henne med lust och list, hennes stolta namn skulle lysa bland de andras — namnet Strozzi.

„O min Gud“, bad Girolamo, fallande på knä, „min Gud, var mitt ljus på min väg, gif mig kraft att kämpa mot denna värld, gif mig styrka, att icke djefvulen springer mig på skuldrorna, gif min unga ande vägledning, att jag må kunna vara till nytta för

någon, för de mina, för den jag håller af mera än andra, att jag må kunna gifva henne det rätta begreppet om försakelsens dygd, om din outgrundlighet, din förlåtande och nådefulla kärlek, hör min innerliga bön, Gud och Fader, amen!“

2.

Från sitt fönster såg Girolamo grannhusets trädgård ligga med sina gångar och planteringar, omgifna af skuggiga arkader. Med den hvita spetslöjan hängande öfver det svarta håret ned mot de glänsande ögonen, vandrade den adliga jungfrun i arkadernas svalka. Den utsyddade kostymen, som hon begagnat vid den stora processionen och festen, var aflagd, och den smärta gestalten omslöts af en enkel röd dräkt, som lyste hvarje gång solen kom åt en flik däraf. Så vandrade hon med långsamma, och dock elastiska steg af och an, tills hon trädde ut ur skuggan och satte sig på marmorbänken vid springvattnet, kring hvilket rosenbuskar stodo i doftande blom, beströdda med glittrande droppar.

För Girolamo tycktes med ens en ny värld

uppstiga. Han betogs fullständigt af bilden framför sig, han hade drömt och anat, och lefvat i en stämning af obestämd lycka. Men nu hade klarhetens ljus fallit öfver honom, nu kände och visste han att det också i detta jordelif, hur uselt det än ofta syntes, kunde finnas en sann och djup fröjd, värd att upplefva, och hela hans själ blef en enda lofsång öfver Sarons hvita lilja och Damaskus röda ros. Bloden färgade han kinder, ögonen fingo en starkare glöd, och han grep till lutan. I nästa sekund lade han den åter åsido, hans stund var kommen, Gud var med honom, det var hans vilja att så skulle ske, till Hans ära.

En stund därpå inträdde Girolamo i trädgården, gick med snabba steg fram till springvattnet och helsade jungfrun. Hans röst, som eljes var hård och sträf, hade nu fått en mjuk klang, och orden, som plägat komma med svårighet, lade sig lätt till hvarandra. Han talade om synd och död och uselhet, men hur skönt och heligt ett lif kan bli, som lefves i Gud, hur man kan frälsas från dess synd och falskhet i en kärleksfull samman-

lefnåd, riktad mot det högsta målet, som vinkar i fjärran med segerns evinnerliga krona.

Den sköna jungfrun, hvars kinder rodnat, reste sig och blickade på Girolamo. Hennes vackra ansikte hade blifvit hårdt och blicken var vredgad. I högdragna ord lät hon Girolamo förstå, att hon icke ämnade tillbringa sitt lif med spekulationer öfver människors förderf och med filosoferande öfver Thomas Aquinas läror. Nej, hon var ung, hon var en människa med andra vanor, hon älskade festernas glam, skaldens tal, sång och hornklang, hon ville ha tjänare och pager i lysande färger . . . „Nej Girolamo, ni förstår ej mitt hjärtas brusande lust att lefva präktigt bland mina gelikar — och så bör ni komma ihåg hvem ni är, och att jag är en Strozzi!“

Med höjdt hufvud vandrade hon bort i arkadgången, där hennes röda dräkt försvann bakom kolonnerna, medan Girolamo stod kvar, hållande sig fast vid marmorbasinens kant med handen, som vattnet beströdde med kylande droppar.

När Girolamo fattat hvad som händt, kände han sig som förintad. I ett ögonblick var allt det ramladt, som han i sin fantasi byggt upp, i stället för framtid och lycka hade ett svalg öppnat sig, dit han rådlöst stirrade ned. Hur var detta möjligt, var då allt i denna värld falskhet och prål, fanns det ej en snöhvít lilja utan gift i sin doft, ej en ros utan stingande tagg? Hvilken kränkning mot honom, mot Gud! Hur var allt detta möjligt! Hans farfar var visserligen hofvets berömde läkare, och hans far en känd lärd, men själf var han en plebej i bredd med en ättling af huset Strozzi. Så förvända hade man fått jungfruns tankar, att ej människorna voro hvarandras likar. En rasande storm steg upp inom honom, ej emot den han älskat, och som han älskade ännu, trots den skymf han fått utstå, men emot världens ytlighet och galenskap, som smittat det han trott vara bäst och renast, emot världens prakt och lust, som ej var annat än grus och stoft. Till jord vill han slå ned alla dessa furstar och adelsmän, med jorden ville han jämna deras palats, deras skattkamrar ville han öppna och

kasta guld och silfver i hafvet. Hans ögon flammade af en sjudande vrede, där han vandrade med snabba steg längs gatorna och ut genom stadsporten samt gick bort öfver slätten, bort han visste ej hvart, men han ville ej längre se denna stad, som var lik Sodom och Gomorra och gärna kunde förgås i svafvel och eld.

Girolamo gick och gick. Stormen inom honom lade sig ej. Vägen förde fram öfver fälten, där knotiga pilar kantade floder och kanaler. Längst borta såg han skogen, kullarna och bergen. Dit upp ville han vandra, stiga högt öfver denna neslighet, nedrighet och sjäslåghet, upp till bergsbygden och samla dess kraftiga folk och med dess hjälp slå ned dessa högfärdens trälar och befria sin fädernebygd från detta lustans tyranni. Som Mose steg ned från Sinai med budtaflorna i sin hand, så skulle han ock skrifva lagen för dessa guldets slafvar, tvinga dem med eld och svärd, pina dem, som de hade pinat sina fångar, förskräcka dem med blod, tills de skulle bedja om nåd och misskund.

Medan han så vandrade, led det till kväll,

och inne bland höjderna begynte det mörkna. Tunga moln stego upp bakom bergskammarna, och som ett Herrens svar på Girolamos tankar glimmade blixtar i fjärran och åskan mullrade hotfull. Ja, han hade Herren med sig, han var den store hämnarens redskap. Ferrara, Ferrara, Italia, Italia, din tid skall komma, förrän du tror det!

Om vägen hade tagit slut, eller om han afvikit därifrån, det visste Girolamo icke, men hans fötter stötte mot stenar och tufvor, och naturen stod vild och hemsk omkring honom. Han såg det med ens, och tanken fördes tillbaka till hemmet, där far och mor kanske gingo i stor oro. Molnen täckte himlen, blixtar ljungade, så att han såg vattendragen glimma långt utåt slätten, och åskan skrällde. Girolamo kände hur han föll ihop. Spänningen, som hållit honom så länge uppe, gaf vika. Bedöfvad af ovädrets raseri, våt och slagen, ville han söka ett skydd. I denna obekanta vildmark visste han ej, hvart han skulle vända sig, ingen stig var att upptäcka, ingen människoboning, och uttröttad och kraftlös trefvade han sig fram under träden.

Då skymtade plötsligt vid ljungeldens ljus mellan stammarna en byggnad. Kommen närmare fann han ett kloster, och i klosterkyrkan lyste ljus. Med möda hittade han dörren, öppnade densamma och trädde in.

Han var i en annan värld. Här fanns ej mera ovädret, här brunno vaxljus i koren, och bröderna messade ock bådo. Här fanns en stilla och djup frid, ödmjukhet och underkastelse, och denna nya stämning trängde sig oemotståndligt i den uttröttade ynglingens hjärta. Han insåg, att han hade förhäft sig mot Gud, Gud var domaren, icke han. Hans sorg, upphetsning och vrede upplöste sig i en brinnande ånger, han föll på knä på golvet vid dörren och bröt ut i en hejdlös gråt, tills bröderna togo sig honom an, tröstade honom och bragte honom till ro.

Styrkt till kroppen och med botfärdig själ begaf sig Girolamo efter ett par dagars hvila hos bröderna i klostret till hemmet i Ferrara, där föräldrarna haft stor vända för hans skull.

3.

Lifvet i Ferrara var detsamma som förut. Fest aflöste fest vid hofvet, dans och glam och sång öfverallt. Girolamo satt städse hemma, när föräldrarna begåfvo sig på lustbarheter, satt i sin kammare, grubblande öfver heliga skrifter, och bedjande Gud om syndaförlåtelse för sig, för de sina, för dem han höll kära, för hemstaden och för fosterlandet. Ibland spelade han vemodiga melodier på lutan eller författade skrifter om mänsklighetens förfall. Men henne, som ännu trots allt bodde i hans hjärta, såg han ej ofta. Hon hade begynt lefva med i det brusande lifvet, hon hyllades och beundrades i de prunkade gemaken. Endast ibland mötte han henne ute på gatan och helsade henne ödmjukt och höfviskt. Djupt i hjärtat låg lik-

väl kränkningen han lidit som ett öppet sår, och känslan däraf var svår att förkväfva oakadt daglig kamp och bön. Men ju oftare han dvaldes i kyrkorna, ju mer han hängaf sig åt religiösa betraktelser, desto möjligare syntes honom själföfvervinnelsen blifva.

Den frid han behöfde och sökte kunde han dock ej finna här bland dessa människor, ej ens ehuru han älskade dem så som han höll af föräldrarna, nej han fruktade att se denna florentinska, som var så härlig att skåda, att hjärtesåren vid hvarje flyktigt återseende refvos upp på nytt, han ville ej längre vara i närheten af dem, som besudlat hennes rena ande med lust till det jordiska.

„Heu fuge crudeles terras, fuge litus avarum“ voro de ord, hvori han uttryckte sin sjäslängtan, och som han ständigt grubblade öfver. Ja, han måste bort härifrån, bort från den lysande hofstaden till en plats, där Gud var läromästaren, lifgifvaren och glädjebbringaren från morgon och till kväll och från kväll till morgon.

I detta sökande efter inre ro och frid, efter något, som kunde fylla hans själ med

tillfredsställelse och fullständig harmoni, kom plötsligt öfver honom minnet af klostret, där han funnit skydd under ovädersnatten, och den djupa stämning af innerlig botgörelse, som han där erfarit. Det var Guds finger, som hade fört honom dit, nu insåg han klart, att en högre ledning fört hans steg, nu var hans beslut fattadt. Han greps af ett nytt slags hänförelse, han såg åter en verksamhet, som han kunde egna sig åt, och medels hvilken han kunde uträtta något i världen. Han ville bli klosterbroder, han ville tjäna de andra, ja han ville bli den lägsta af dem, blott han finge egna sig helt åt Guds sak.

Så hände åter att Ferrara redde sig till fest. Girolamos föräldrar gjorde sina förberedelser, och i granngården rustade man sig jämväl därtill. Den adeliga jungfrun vandrade bland trädgårdens rosor. En diamant blixtrade i spetslöjan. Då tog Girolamo lutan, satte sig att spela och spelade hvad hjärtats känslor tvungo honom att spela. Tonerna klingade vemodigt, och den sköna i trädgården stannade vid springvattnet och lyssnade därpå. Kanske kände hon en smula medli-

dande med den förtrampades sorg. Men Girolamos mor trädde in till sonen med tårar i ögonen:

„Girolamo, min son, kan ej din moder vara dig till tröst, jag hör att du har smärta, det klingar ju nästan som ett afsked.“

Han höll upp ett ögonblick och böjde sig ned öfver modrens händer.

„Moder“, sade han, „tack moder!“

Så fortsatte han, tills han fann den frid, fasthet och styrka han behöfde.

När festens böljor följande dag svälldes ut öfver staden, gick en ensam vandrare genom stadsporten och slog in på vägen öfver slätten åt Bologna. Där allén af gamla pilar krökte in bland de första kullarna, vände han sig om och kastade en blick tillbaka öfver de af vattenvägar genomskurna gröna fälten, som småningom öfvergingo i Adriatiska hafvets blå yta, medan staden han lemnat syntes i fjärran som hvita massor af hus och torn. För ett ögonblick hotade sorgen att taga öfverhand, men i nästa sekund hade fastheten segrat.

„Heu fuge crudeles terras, fuge litus

avarum“, ropade han högt, vände sig bort och fortsatte sin väg med rask gång.

Efter någon tid anlände ett bref från Girolamo till föräldrarna:

Mina högt skattade föräldrar!

Jag förstår, att min hemliga afresa har djupt bedröfvat Eder, men detta bref skall uppenbara Eder mitt själstillstånd och mina afsikter, på det I skolen vara tröstade och veta, att detta mitt steg icke var taget af barnslighet, som mången skall tro.

Det, som tvungit mig att gå i kloster, är världens oerhörda elände och människornas dålighet, otukt, bedrägeri, högmod, gudsförsmädelser och förbannelser. Ja, så långt har det gått, att det icke finnes en rättskaffens människa mera. Jag kunde icke längre lida att se, hur bland Italiens folk dygderna dragas ner, medan lasterna triumfera, och jag bad till Herren att visa mig en väg till att gå, och han har i sin barmhertighet besvarat min bön, så ovärdig jag än är. Och nu, käre föräldrar, skolen I icke vredgas öfver att jag

hemligen gått ifrån Eder och tagit min tillflykt till klostrets heliga fristad, dit jag aldrig fått Eder tillåtelse att gå. Nej, I skolen glädjas öfver att Gud i sin allvishet tagit Eder son till sin ringe tjänare och lärjunge.

Och hållen I det icke för en stor nåd att hafva en son, som är värd att vara en Kristi stridsman!

Ett tiotal år senare gick en mäktig rörelse genom norra Italien. En arm munk hade uppträdt och predikat omvändelse och bot, talat om Herrens straffdomar med ljungande stämma. Hans röst hade med extasens betvingande kraft trängt till hjärtat af Firenzes folk, hade störtat Mediceernas välde och skakat Vatikanens grundvalar. Munken var Girolamo Savonarola, som med hänförelsens mod kämpade i den andliga renaissancens morgonväkt.

MAUSOLEET.

Det var en gång en man, som hade en dotter, hvilken utgjorde hans lifs enda och stora glädje, sedan hans hustru dött. Den lilla flickan växte upp under faderns outtröttliga vård. Hans tankar rörde sig ständigt kring henne och hennes uppfostran. Han ville gifva henne allt, som stod i människomakt att gifva. Han läste och studerade och sökte småningom i den lillas vaknande värld ingjuta känslan för allt det goda han kunnat finna genom sina studier. Hon skulle, när hon blef äldre, få undervisning af de största förågor på flera områden, hennes känsla skulle danas så fin och ädel som det öfverhufvudtaget var möjligt. Hennes hjärta skulle bli hennes ledstjärna på vägen genom lifvet, genom hjärtats öfverlägsna utbildning skulle hon inverka på sina medmänniskor, och genom

att bli mor för goda och högsinnade barn skulle hon verka för människosläktets förädling.

En uppfostran af den lilla flickan i denna riktning var mannens enda mål i lifvet, detta egnade han alla sina bästa tankar, och i sina drömmar såg han sin dotter allt mera närma sig detta ideal. Men för att kunna förverkliga dessa sina afsikter behöfde han medel, och han arbetade också för att bli rik, och han blef öfvermåttan rik på några få år.

Under den ömma vården utvecklade sig flickan småningom, alla hennes goda egenskaper gynnades och de dåliga trängdes tillbaka och tillintetgjordes. Hennes lilla barnansikte bildade sig efterhand till ett uttryck för hennes spirande sköna inre, och i sitt ljusa hår var hon som en Guds engel att se på.

Men den, som ej har misskund ens med de små barnen, utan blindt slår sina slag, han närmade sig flickan och lade henne ner på dödsbäddens hvita lakan. Där låg hon, ljuf ännu i själfva döden, nu var hon blifven en verklig Guds engel. Blek och arm och

otröstlig satt den rike mannen vid sin dotters bår. Död var hon, för hvilken han hade lefvat, död var hon, som skulle blifva en kvinna som få och en moder som ingen, och som skulle verka för människornas förädling, förintad var den idé, som han byggt upp i sin omätliga kärlek till den lilla.

Blek och slagen gick han dag ut och dag in till kyrkogården, höljde grafven med rosor och satt timme efter timme försänkt i sorg, tills han en dag åter syntes förändrad. Det hade kommit glans i hans trötta ögon, och man såg, att hans tanke hade fått en annan riktning, att han funnit något, som han ännu ville uträtta här i lifvet.

Han ville bygga ett mausoleum på den älskade dotterns graf, ett mausoleum, som för nu lefvande och kommande generationer skulle vittna om hans kärlek, skulle ge tillkänna hans lifs enda sträfvan, skulle peka hän mot mänsklighetens fulländning, och därigenom verka höjande, väckande, och sålunda tillika tjäna hans lifs stora dröm.

En erfaren byggnadskonstnär eftersändes, och för honom utvecklades meningen

med detta mausoleum, som skulle vara ett grafmonument och ändå på samma gång väcka människornas sträfvan till det bästa och högsta, visa dem tillvarons stora idé. Genom sina smäckra uppåtsträfvande former, genom sin fina genombrutna tornspira skulle byggnaden mana människorna att se upp mot ljuset, upp mot oändligheten, upp mot den strålände, jordens lif välsignande solen, upp från hvardaglighetens småaktigheter och usla strider. När man genom dörren inträdde i byggnaden, skulle de målade fönstren visa människornas vandring på vägen från det jordbundna stadiet till den högsta ståndpunkten, sköna skulpturer och fresker skulle pryda väggarna, och den aflidnas byst i den hvitaste marmor skulle påminna om hennes odödliga minne. Byggnadens inre skulle gifva besökarene en stämning för lifvet, en stämning, som skulle mana dem att lefva för den stora idé, för hvilken detta mausoleum skulle blifva ett uttryck.

Målare och skulptörer tillkallades och rådslogo med byggnadskonstnären, och slutligen blef den rike och dock så fattige mannen

nöjd. Alla konstnärer voro intresserade, de skulle göra sitt bästa för att mausoleet blefve värdigt att tjäna mänskligheten till fullkomning.

Men när stadens och nejdens befolkning fick höra om denna byggnad, detta storartade monument öfver en liten flicka, detta slösande och bortkastande af penningar, då det fanns tusende, som hungrade och törstade, uppstod bland dem en stor afvoghet mot mannen. Han var en öfvermodig, högfärdig man, han ville visa hur rik han var, han ville utmana de hungrande och elända. Sådant skulle man icke tåla. Nej, man måste tala förnuft med denne storhetsvansinnige, man måste hota, om icke annat hjälpte.

Alltså församlade man sig en dag utanför hans bostad, folk af olika slag, embetsmän, hvilkas tankar vant sig vid att gå en enda bestämd väg dag efter dag, handverkare och arbetare, som hade lifvets nödortf och bärgning att streta för med all sin förmåga, militärer, som trodde sig vara fosterlandets bästa och enda skydd, fackföreningar med fanor och talträngda medlemmar, sysslolösa frun-

timmer och folk, som aldrig brukat tänka själf. Genom hopen gick ett doft mummel, man hade ännu icke fått allt i ordning, fackföreningarnas stora talare hade fördröjt sig. Men det såg i alla fall nästan hotfullt ut.

Då oron redan började bli allvarlig, uppstod plötsligt en rörelse bland folkmassan. Man trodde först, att den store facktalaren hade kommit, men det var icke han. Det var den gamle vördnadsvärde med det hvita håret och det böljande skägget, han som gifvit folket det goda rådet angående byggnadet af den nya kyrkan, som man ännu icke lagt grunden till, han som alla blickade upp till, han som hade de milda ögonen och den vänliga rösten, han som ville alla människor väl. Hvarifrån han, som icke gick fort, nu så hastigt kommit, förstod man ej, man visste ej ens hvar han bodde — kanske någonstädes borta i skogen — men han hade kommit. De församlade gånge rum, och utan ansträngning kom den gamle ända upp på den rike mannens trappa.

Den gamle vände sig mot folket och sade med sin darrande stämma:

„Förblindade medmänniskor, sen på mig, jag är en gammal man, och jag har lefvat mitt lif utan att hindra andra i deras gärningar och utan att hota någon. Förblindade medmänniskor . . .“

„Han förslösar penningar medan vi hung-
ra,“ ropade några.

„Han är högfärdig, vi förstå inte annat,“
sade embetsmännen.

„Han skulle ge sina penningar till kano-
ner, till utrustande af mera krigsfolk,“ menade
de uniformerade.

„Nej, till sträjkkassorna!“

„Flickan var ju ett bortskämdt barn och
inte ens giftasvuxen,“ utlätto sig de sysslolösa
fruntimren.

„Förblindade medmänniskor,“ återtog den
gamle utan att känna sig slagen, „låten mig
tala. I veten, att jag är gammal, jag har intet
embete och ingen uniform, ej heller hör jag
till någon förening, ej heller går jag omkring
och talar onödigtvis om andra, jag lefver ute
i markerna af naturens gåfvor, jag har ingen
fördel och ingen skada af att denne man“ —

han visade inåt huset — „bygger sitt mausoleum, men jag vill er alla väl, det veten I.“

„Ja det veta vi, det tro vi!“

Då lyfte mannen sin hand utöfver mängden och ropade så högt han förmådde:

„Älsken edra barn som denne man, hvilken I viljen hota, älskade sitt barn, älsken det ädla som han älskar det, dyrken det sköna som han dyrkar det — och I skolen tjäna medmänniskorna och fosterlandet mera än I själfva begripen, och I skolen varda lyckligare och gladare än förut!“

Under dessa ord hade den rike mannen, som hört folkets mummel, kommit ut på trappan. Då sträckte den gamle sin hand emot honom och fortfor:

„Se, detta folk är kommet att tacka dig för din stora tanke att bygga ett mausoleum på din dotters graf, detta folk uppskattar din idé, det känner, om det också kanske icke fullt förstår det ännu, att den trängtan till skönhet och fullkomning, som ligger i din byggnad, en gång skall varda det till föresyn, uppbyggelse och lycka, det skall känna sig upplyftadt efter besöken däri, det skall

lära sig däraf att sträfva efter det sköna, det ädla, det högsta — detta folk tackar dig!“

I detsamma kom fackföreningstalaren och ämnade läsa upp sina fraser. Den gamles ord hade emellertid förändrat mängdens tankar och talaren blef nedtystad, medan människorna småningom drogo sig bort. Inom kort var äfven den gamle försvunnen. Senast hade man sett honom vandra bortåt skogen.

Men den rike mannen gick in och glad-
des i djupet af sitt hjärta och tänkte åter på
sin enda lifsuppgift.

KRUKMAKAR WILLBERGS.

Den staden, där Stefanus Willberg utöfvade krukomakareyrket, var en mäktigt fredlig och idyllisk ort, där ingen för lugnet besvärlig tidning existerade, ej heller någon polis. Ett störande af ordningen och den allmänna gemytligheten förekom mycket sällan. När någon tjufnad yppade sig, blef gärningsmannen vanligen oupptäckt, ifall han ej öfverraskades på bar gärning. Vid marknaderna engagerades några stadiga karlar, på hvilkas rockar fastsyddes plåtar med ordet „Stadsvakt“, och om man befarade något upplopp af arbetare vid den under byggnad varande järnvägen, utkommenderades det så kallade „garfvargardet“, bestående af ett dussin starka garfvargesäller, vana vid behandling af hudar.

Järnvägen skulle för den lilla stadens lugn och gammaldagstrefnad bli den förstö-

rande makten. Järnvägen förde dit nya, af moderna åskådningar besjälade menniskor, för hvilka denna borgerliga idyll syntes löjväckande och småstadsaktig. Ingen tidning, utan bara en „stadstjänare“! En stadstjänare, som ringande med en klocka vandrade långs gatorna, stannade här och där på någon lämplig plats, uppläsande med stor viktighet och med en engång för alla antagen betoning sina aktstycken: „Kungörelse! I dag klockan tio förmiddagen försäljes å offentlig auktion“ . . . De nya människorna hade intet sinne för poesi. Lika litet som de sågo det praktiska och trifsamma i detta annonseringssätt, lika litet funno de sig i att höra nattvakternas rop i gathörnen. Tänk, att inte finna det vackra och rörande i medvetandet om att natten i ända vara öfvervakad af ett par vakter, hvilka med släpande steg vandrade sina bestämda vägar, här och där sjungande sina melodier: „Klockan är tolf slagen, Guds milda och mäktiga hand bevare vår stad för eld och brand“ . . . Nej, dessa fredstörare skulle här efter ej mera få upphäfvva sina rop, de skulle bara vrida litet på tystlåtna „kontrollur“.

Järnvägen blef den förstörande makten. Alla möjliga nymodigheter infördes där i staden, så att de äldsta och mest hedervärda borgarne vordo rätt vimmelkantiga. Där började man komma med granna gula och hvita färger på husen, hvilka förr i världen målades i hemgjord röd färg, som höll sig i en mansålder, åtminstone om den var kokad af den riktiga färgkocken, i den riktiga grytan, och på det där stället mellan de stora röda stenarna, där den skulle kokas, och där proceduren kunde beses af de promenerande borgarne. Nej, att köpa „byggnadsfärger“ och „ekonomiefärger“ och „ockra“ och sådant, det hade förr aldrig varit tal om.

Det var nog också järnvägens skuld, att den hedervärde Stefanus Willberg kom i en ännu sämre ställning till sin hustru än förut, och i en mycket annan ställning än han egentligen borde stå enligt gammal bepröfvad sed och enligt de löften, som de två engång afgifvit till himlen. Visserligen hade fru Sefa alltid varit af den amprare sorten, men det gick ändå an att ha en sådan Xantippa i sitt hus för en man, hvilken var så undfal-

lande och beskedlig och ovan vid många och stora ord och later som Stefanus.

Saken var den, att fru Sefa, samtidigt som hon var amper, äfven var af naturen behäftad med kvinnlig fåfänga. Hon hade alltid tyckt om granna, gröna silkesschalar och stora med karkas uppstyltade bahytter, prydda med strutsfjädrar och hvarjehanda lysande rosetter. Denna fåfänglighet hade hon nu, när allt det där moderna kom vältande in öfver staden med järnvägsbyggnaden, öfverfört äfven till parets egande gård. Fru Sefa begynte tycka, att de hemgjorda takteglen, under hvilka tornsvalor gärna bodde, sågo allt för tarfliga ut samt borde ersättas med plåt, som kunde målas med „ekonomiefärg“, och att den där evinnerliga rödfärgen gärna kunde öfverstrykas med ordentlig „byggnadsfärg“, som de nu alla talade om där i staden.

Denna fåfänglighet föll krukmakaren Stefanus icke i smaken. Han var af den sorten, som höll på fädrens arf, han hade ärft gården och krukmakeriet af sin far, och han skulle hålla dem i helgd. Den enda förändring han hade vidtagit var att han hade

fått lof att rifva det gamla torftaket och ersätta torfven med taktegel af egen fabrikation. Och de skulle nu vara gamla och odugliga! Nej, aldrig i världen, Sefa lilla, det skulle då inte ske! För öfrigt hade den välsignade järnvägen också hemtat så mycket pengar till staden, att man inte numera ens köpte ordentliga lerkärl engång, utan allt skulle vara af porslin, allt! Krukmakareaffären var i nedåtgående, och det kunde snart nog också inträffa, att Sefa lilla skulle få spara in på strutsplymer och rosetter.

Men sådant skulle Stefanus inte ha sagt åt sin Sefa. Hon var inte van att bli emot-sagd, och hon förklarade honom energiskt och engång för alla, att hon hade rätt, och att han, Stefanus Willberg, så länge hade ältat sin lera och svarfvat sina krukor, att han själf förvandlats till en kruka, som var alldeles tom — „så här tom“, och så smällde hon Stefanus på hufvudet med fingerknogarna, hvilka voro köttlösa och förty icke af det mjukaste slaget. Därpå spände hon ögonen i honom med sådan intensitet, att Ste-

fanus genast smet ut ur rummet och begaf sig till krukmakeriet.

Numera hjälpte det till ingenting, att Stefanus då och då hemtade åt Sefa lilla något med särdeles lyx utstyrdt lerfat, en syltbruk, försedd med öfverdådigt grann glasyr, eller något annat i den vägen. Sådant hade dock tidigare plägat stämna henne till en mildare behandling af kärkens upphofsman. Nej, när han en gång hemtade henne en af honom själf till form och utstyrsel uppfunnen blomkruka, satte hon den ner på bordet med sådan kraft, att den sprack, hvarpå hon öfveröste honom med förebråelser för hans dåliga yrkeskunskap — hans kärll höllo ju ej ens att ställa på bordet — detta var orsaken till att han ingenting förtjänade, och icke begäret efter porsliner, hvilket föröfrigt var i allo berättigadt såsom varande modärnt och i tidens anda.

Det var också besynnerligt hvad den fru Sefa kände allt och följde med „tidsandan“. Detta visade sig engång då hon vid tal om de där strutsplymerna förklarade, att „hon ingalunda hade endast skyldigheter, hon hade

också rättigheter“. Hon höll hemmet i stånd, det var hennes „insats“ i deras samlefnad. Alltså hade hon rättigheter — här skulle inte Stefanus stå och krångla. Om den saken visste hon besked, ty ingeniörens fru hade härom dagen hållit ett bildande föredrag, däri „alla de orättvisor kvinnokönet lidit under århundraden“ framdrogos i sitt rätta ljus. Stefanus ville visserligen ha sagdt, att Sefa lilla inte var ett gårdagsbarn, men dock icke ännu borde ha varit förtryckt i århundraden. Detta var icke politiskt gjordt af krukmakaren, han fick sluta med sin kaffedrickning och lemna halfva koppen kvar samt skyndsamligen retirera in i krukmakeriet, som tills vidare var hans fristad och helgedom.

Men äfven dit sträckte snart Sefa lilla sina knogar och sin tunga. Friden vardt en saga, glädjen död, den förnöjsamme Stefani humör blef allt sämre, han blef dyster, han förklarades af Sefa lilla ha något, som kallades nerver, hvilka voro i olag. Ja, han var sannerligen en oduglig, en riktigt tom, gammal, sprucken kruka, som hon måste gå här och släpa på.

Att Sefa lilla på sitt något ogrannlaga sätt skämtade med honom som medmänniska kunde han ju möjligen ännu fördraga, men att hon skulle smäda honom som lerkonstnär, det var nästan för mycket. Hade inte han lärt yrket af sin far, vandrat som gesäll genom Danmark och Tyskland och där inhemtat både stor yrkesfärdighet och sin kunskap i tyska — hvarpå han hade betyg — hvarför skulle fru Sefa då gräla, då hon i alla fall inte kunde göra ens den ringaste lertupp, endast slå sönder det han fabricerade.

Svårt var ock att en och annan af det goda, med det modärna besmittade borgerskapet i halft förtäckta ordalag begynt förhålla honom hans ovärdiga bemötande och behandling af fru Sefa, hvilken dock hade åhört föredrag och förty „stod högt öfver honom i bildning“, medan å andra sidan hans närmare vänner tyckte han var en mes, ja också de hade oförsyntheten tala om „kruka“.

Det där med nerverna måtte väl ändå till slut vara något, tänkte Stefanus Willberg. Han insåg att något var på tok, och tillika fann han att ingen bättring var att vänta.

förrän fru Sefa blifvit omstämd. Han hade försökt med godt, både med goda ord, granna krukor och, så långt förmågan räckt, med plymer och band, och med ondt ville han ej börja. Det var inte enligt hans sinnelag. Han märkte dock, att det till slut skulle koka öfver inom honom, och han höll sig så mycket som möjligt i verkstaden.

En afton i solgångstiden, när paret var inbegripet i inmundigandet af sin aftonvard, hände sig åter att fru Sefas knogar ville konstatera tomheten i Stefani hufvudskål, förmenande att det vore bäst att en kvarnsten bundes vid hans hals o. s. v. Nu lämpade det sig, menade Stefanus, att använda det sista medlet till Sefas blickande, till omstämmande af hennes hjärtelag, ett medel, som han uttänkt, medan han i verkstaden suttit böjd öfver sitt arbete.

„Ich werde bald todt sein“, sade han, ty vid högtidliga tillfällen talte han städse tyska — „gewesen“ tillade han, plötsligt ihågkommande att detta ord alltid tillhörde en god tysk sats — hvarpå han så gråtmildt som möjligt sade Sefa lilla farväl, förkunnande

sin afsikt att, ehuru utan kvarnsten, vandra direkt ner i sjön, som låg utanför fönstren på andra sidan gatan. Hur förvånad blef inte Stefanus, när fru Sefa i stället för att visa sig ångerköpt menade, att han bara skulle gå, inte bekom det henne, inte.

Nå, tänkte Stefanus, och så gick han. Från sitt fönster såg fru Sefa, där hon allt ännu syntes hålla på med ölosten, hur krukamakaren verkligen vandrade ut i vattnet, som redan steg honom öfver knäna.

Nå, tänkte Sefa, tömde ölostmuggen, som var af porslin, och begaf sig öfver gatan till stranden.

Stefanus glädde sig redan, och genom hans sinne gick en blyxtlik tanke på en blifvande försoning. Han tänkte nästan breda ut armarna och störta upp ur sjön för att omfamna Sefa lilla, då han hörde hennes välbekanta stämma:

„Gå du bara, gå du bara, Stefanus!“

Stefanus gick, vattnet stod honom till armarna, han vände sig om för att se, om ingen medlidsamhet stod att påräkna, om det hårda sinnet ännu ej var böjdt. Men nej:

„Gå du bara, så slipper jag dig engång, Stefanus!“

Ännu gick Stefanus vidare, han ville visa att det var allvar.

„Gå du bara, gå du bara, Stefanus!“

Vattnet gick honom till halsen, han stannade.

„Gå du bara, Stefanus, hvarför stannar du!“

Då blef det slut med krukmakarens tålmod, han kände att allt det han hållit tillbaka så lång tid fått öfvermakt, han blef röd i ansiktet som en väl målad lertuppskam, tog väldiga steg mot stranden, så godt det sig göra lät ute på djupet, störtade genom det grunda vattnet upp mot Sefa, som begynte se orolig och förskräckt ut, fick af sig den våta rocken och dängde med den ordentligt omkring henne, så att alla granna rosetter flögo, och hon själf stod där våt och eländig att se på och blek i ansiktet. Och så förblindad var Stefanus i sin vrede — han som aldrig förr varit ond — att han inte ens såg att människor samlade sig, att ingenjörens fru stod där och skrek till honom något

om „mannens sekelgamla förtryck af kvinnan“, och att både moderna borgare och hans gamla vänner samlat sig. Till slut tog någon pojke, som tyckte att han också kunde blanda sig i den där roliga leken, ett tag i den flygande våta rocken, så att den föll ur Stefani hand. Då först kom han till sig, såg sig omkring, blef stående framför Sefa lilla och seende på henne, bleknade, gick fram och sträckte sina händer darrande emot henne, hvarpå han tog henne i sina armar och bar henne in i huset undan alla de främmande blickarna.

Ute på gatan uppstod emellertid en liflig diskussion mellan ingenjörens fru och gammalmodiga grannkvinnor, mellan de af det moderna smittade borgarne och krukmakarens gamla vänner, och pojkarna, som det alltid finnes tillräckligt af öfverallt i småstäder, läto sina glåpord falla på lämpliga ställen, så att det hela begynte likna ett upplopp, till hvars stärfjande garfvaregardet snart nog kunde infinna sig. Först när den länge stadstjänaren syntes borta i gränden, spred man sig småningom, och lugnet var återställt.

Man säger, att Stefanus kort efteråt blef uppkallad till rådstugan för att förklara sin störande vattenpromenad, och att stadens vise rådsherrar till den förklaringen intet hade att invända. Likaså berättas det, att församlingens pastor i enrum hållit ett längre samtal med Stefanus, men att detta ej heller bekom krukomakaren det minsta. Det där med nerverna var borta, Sefa lilla var förändrad, aldrig talte hon mera ett ord om ekonomiefärger och bahytter, och krukomakaren Stefanus Willberg ältade och glacerade af hjärtans lust i sin verkstad samt sökte sig marknad för sina varor på landsbygden.

EN GUDSTJÄNST.

Söndagen bryter in öfver millionstadens tusende hus och gator med mulen himmel och ett sakta duggregn, liksom i sorg. Människorna vandra och vandra utan uppehåll, kuskarna ropa, och spårvagnarna skramla som under veckans rastlösa äflan. Men kyrkornas klockklang ljuder in i vimlet och lägger sin helgdagston till de öfriga ljuden och ger en särskild prägel åt bruset. Och hvar man är och hvar man går, hör man klockornas mäktiga klang, ty kyrkorna ligga bäddade öfverallt bland millionstadens tusende hus. Människor, som komma vandrande längs trånga gränder och vika om hörnet till en öppen plats, mötas plötsligt af ett väldigt manande klockslag, se upp mot tornet, som står vördnadsbjudande framför dem i sin uppåtsträfvande, genombrutna och luftiga gotik,

hvars öfversta krabbor och kors försvinna i töcknet — se upp mot tornet och låta så blicken åter sjunka från sin himmelsfärd ned mot den konstfulla portalen, genom hvars dörröppning mässans toner då och då tränga ut i dimman. Men mässans toner verka med en egendomlig kraft på människorna, så att de ändra riktningen af sin vandring och sina tankars mål och vända sina steg mot portalen och försvinna bakom dess ljudlöst igenfallande dörr — utan att strömmen af folk därute på gatan därigenom förminskas. Människorna ha syndat, deras samveten slå dem, och under det stora husets hvalf finna de hugsvalelse och återlösning.

Jag är ute och drifver, jag också, i dimma och regn, men jag har intet mål för min vandring. Och när jag viker ut ur grändens trånga och mörka schakt, slår klockklangen emot mig. Som så mången annan ändrar jag riktningen af mina steg, och inom kort falla portarna ihop bakom mig som ett tjockt, tätt förhänge, hvilket utestänger vagnarnas buller (och) e stimmande människornas sorl. Det kännes som en lisa att plötsligt vara kvitt det

pinande slamret, anblicken af de tröstlöst smutsiga gatorna och det fallande duggregnet.

När jag kommit förbi tiggarnes hop vid dörren och vänder blicken åt det håll, dit alla andra människors ögon se, mot koret, har jag inom en sekund mottagit en alldeles annan stämning än den, som stadens yttre meddelat. Med ens har blicken erhållit ett intryck af de många brinnande ljusen, hvilka stå i lägre och högre, tunga och massiva stakar, så att lågorna flämta i glimmande pyramider, bakom hvilka skymta fram heliga målningar eller skulpturverk. Med ens ser ögat alla dessa raka och hvita ljus, slutande med gula lågor, hvilkas sken icke förmår skingra halfdunklet och mystiken i de höga spetsiga hvalfven, i sidokapellen, där människor ligga framstupa på golfvet, och uppe i koret, där hvitklädda präster vandra af och an, böja knä med knäppta händer, mumla något, som ekot än mera mumlande återger, ringa med silfverklockor, svänga rökelsekar och syssla med heliga kärl och böcker. Människorna gripas af allt detta, som tilltalar deras känsla genom sin hemlighetsfullhet, de

kasta sig ned framför madonnan och helgonbilderna, kyssa glasen som skydda desamma, öfverväldigade af denna intensiva stämning, som endast ökas, ju mer man ser sig omkring på all denna prakt, som blir dubbelt magisk i den osäkra belysningen från ljusen och de mångfärgade fönstren. Så buga sig prästerna åter, silfverklockan ringer, och smältande rena ljuda mässans toner från en osynlig kör, medan orgelns brus fyller kyrkans alla skepp med sina rullande tonvägar.

Genomträngd af stämningen likasåväl som en rättrogen katolik får jag plötsligt, då dörren öppnas, insläppande en bred ljusflod, sikte på en hvit triangel, hvori befinner sig en svart, fyrkantig öppning, utanför hvilken några gestalter synas i hvita veckade dräkter. Jag går närmare och finner, att triangeln är det yttre af en marmorpyramid, utgörande ett grafmonument öfver en ärkehertiginna, hvars medaljong af en genie bäres ofvanför pyramidens ingångsöppning. Mot öppningens mörka fond skrider dygden i form af en ung kvinna, följd af tvänne sörjande jungfrur, bärande hvita blomsterslingor. Från ena sidan

kommer långsamt välgörenhetens genie ledande en stapplande, blind man, stödd mot sin staf, och på andra sidan om grafvens ingångsport ligger ett sörjande lejon, samt lutad däremot en engel, hållande den hertiglīga skölden. Som jag står och ser därpå, försvinna alla de detaljer, vid hvilka jag för en stund sedan fäst mig, jag vet icke mer af att jag ser en hertiginnas graf, bygd för länge sedan — nej, jag känner blott i mitt medvetande att en människa har dött och ligger därinne, smyckad af rosor och grönt. Sörjande komma hennes likar, som i tiden af henne bemöttes som likar, att kasta en sista blick på den hädangångna, där hon ligger hvit och kall ibland grönt och rosor, och dessa människor, som där komma vandrande, de bära kärlekens adelsmärke på sin panna, och sorgens tårar rinna utför deras kinder — ja, själfva lejonet ligger tillintetgjordt af smärta — medan mässans toner ljuda, fyllande tempelhalvfvetts vrår och vinklar med ett ackompagnemang till all denna sorg, medan människomassans snyftningar och extastiska rörelser bli en följd af denna öfverväl-

digande begrafningssymfoni, som formats i marmor af Canovas mästarhand och känslofulla hjärta.

Men uppe i koret böja prästerna knä, silfverklockan klingar, gamla förtorkade kvinnor kyssa glasen, som skydda de heliga bilderna, och göra korstecken, medan mässans toner klara och genomskinliga som barnröster klinga ut mellan de flämtande ljuslågorna och söka sig fram bland pelarena, som bära de spetsiga hvalfven.

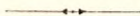
Ute på gatornas allfarsstråt drager lifvet fram sin vanliga börda af sorl och larm mellan millionstadens tusende hus, medan de höga tornen mot himlen lyfta sin härliga gotik, hvars spetsiga, genombrutna afslutning med krabbor och kors försvinner i söndagens sörjande, töckenfyllda luft.

INNEHÅLL:

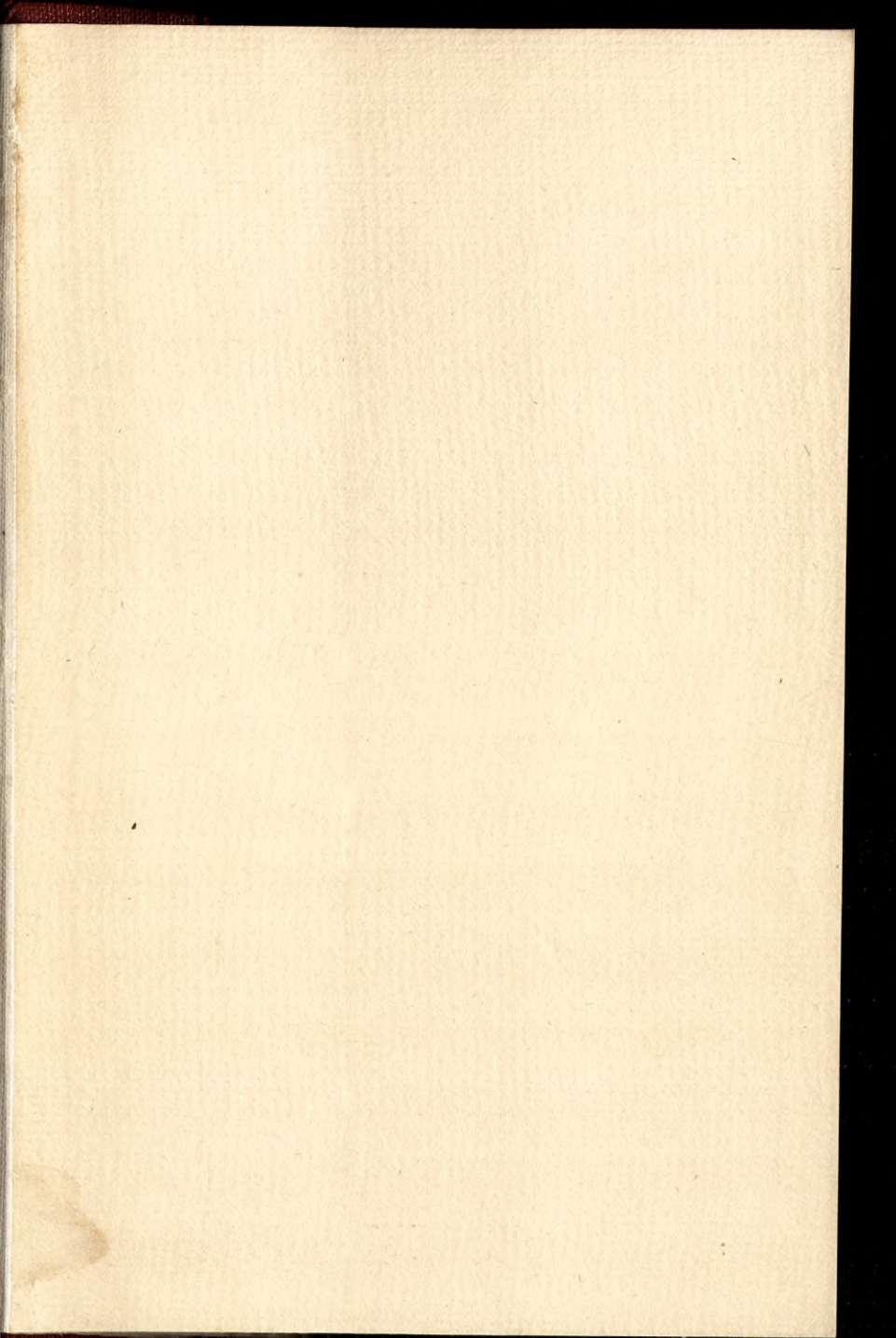
---

	sid.
Ejdern	I. §
Universalspadharfven	13. §
Ödemarkstroll	27. §
De två gamla	41. §
— Våren	59.
En moder	77. §
— Ur en dagbok	87.
Konstnär en minut	119. §
— Girolamo	133.
Mausoleet	155. §
Krukmakar Willbergs	167. §
En Gudstjenst	183. §

X L. 1930
305.

*h. ut.
Rom.*

Pris 3 mk. 50 p.
